Hanadogskol 2

PLANLÆGNING VEDR. BØRNEHAVE- OG FRITIDSPÆDAGOGSEMINARIER

Betænkning afgivet af det af
undervisningsministeren under 17. april 1972 nedsatte udvalg
vedrørende planlægning af
børnehave- og fritidspædagogseminarierne

DET JURIDISKE LABORATORIUM VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
18.815 b
ex 2

BETÆNKNING NR. 733

KØBENHAVN 1974

ISBN 87 503 1657 5

Indholdsfortegnelse

Indledning 7

Kapitel 1. Udvalgets forudsætninger 9
1.1. Seminariernes antal, placering, kapacitet og lokaleforhold 9
1.2. Henvendelser om oprettelse af nye seminarier 9
1.3. Ansøgere og optagne studerende 9
1.3.1. De seneste års udvikling i antallet af ansøgere og optagne studerende 9
1.3.2. Ansøgere og optagne i 1972 10
1.4. Uddannelsen 12
1.4.1. Den nuværende uddannelse 12
1.4.2. Synspunkter om uddannelsen i fremtiden 14
1.4.2.1. Socialuddannelseskommissionens forslag 14
1.4.2.2. Ålborg universitetscenter 15
1.4.2.3. Andre synspunkter 16
1.4.2.4. Udvalgets bemærkninger 16

Kapitel 2. Vurdering af det fremtidige behov for og udbud af børnehave- og fritidspædagoger 18
2.1. Efterspørgsel og udbud af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985 18
2.2. Udvalgets kommentarer til det under 2.1. opstillede skøn over efterspørgsel og udbud 19

Kapitel 3. Ansøgere og fremtidige optagelseskrav 21
3.1. Skøn over antallet af ansøgere fremover 21

Kapitel 4. Overvejelser vedrørende den mest hensigtsmæssige seminariestørrelse 22
4.1. De faglige tilbud 22
4.1.1. De studerendes valgmuligheder 22

4.1.2. Seminarielærernes antal og tilhørsforhold . . . 22
4.2. Praktikunderlag . . . 23
4.3. Miljømæssige spørgsmål . . . 23
4.4. De fysiske rammer . . . 24
4.5. De økonomiske hensyn . . . 24
4.6. Udvalgets konklusion . . . 25

Kapitel 5. Seminariernes geografiske placering herunder deres eventuelle tilknytning til andre pædagogiske uddannelsesinstitutioner . . . 26
5.1. Principper for den geografiske fordeling af seminariekapaciteten . . . 26
5.1.1. Hensynet til ansøgernes ønsker . . . 26
5.1.2. Ligelig geografisk rekruttering . . . 26
5.1.2.1. Hensynet til daginstitutionerne . . . 26
5.1.2.2. Udbygning af daginstitutionerne . . . 27
5.1.2.3. Egnsudvikling . . . 27
5.1.2.4. Hensynet til de studerende . . . 27
5.1.2.5. Afprøvning af den ligelig geografiske rekruttering . . . 27
5.1.3. Placering i tilknytning til uddannelsescentret og uddannelsesinstitutioner i øvrigt . . . 27
5.1.3.1. Integration med hensyn til lokaler . . . 29
5.1.3.2. Integration med hensyn til lærere . . . 29
5.1.3.3. Integration med hensyn til korte undervisningssekvenser . . . 29
5.1.3.4. Integration med hensyn til længere undervisningsforløb . . . 29
5.1.3.5. Egentlig uddannelsesintegration . . . 29
5.2. Udvalgets konklusion . . . 30

Kapitel 6. Udvalgets indstilling . . . 32
6.1. Indstilling vedrørende den samlede fremtidige kapacitet . . . 32
6.2. Indstilling vedrørende de eksisterende seminarier . . . 33
6.3. Indstilling vedrørende de foreliggende ansøgninger om oprettelse af nye seminarier . . . 36
6.4. Indstillingens økonomiske konsekvenser . . . 36

Bilag:

1. Kort over den geografiske placering af børnehave- og fritidspædagogseminarierne 37
2. Antal klasser og studerende på børnehave- og fritidspædagogseminarierne 1972-73 38
3. Oversigt over lokaleforhold og udbygningsplaner ved de eksisterende børnehave- og fritidspædagogseminarier 39
4. Udbud og efterspørgsel af børnehave- og fritidspædagoger og uddannelseskapacitetens geografiske fordeling i 1977 og 1985 42
5. Skrivelse af 7. marts 1973 fra uddannelsesrådet vedr. børnehave- og fritidspædagogseminarierne 50
6. Notat om beregning over lokalebehov ved børnehave- og fritidspædagogseminarierne 52
7. Skrivelse fra Direktoratet for Egnsudvikling af 24. marts 1970 55
8. Kort og liste over den geografiske placering af børnehave- og fritidspædagogseminarier, børneforsorgsseminarier, lærerseminarier, universiteter, omsorgsassistentseminarier og Danmarks Lærerhøjskole med provinsafdelinger 56
9. Notat vedrørende børneforsorgspædagoguddannelse sammen med børnehave- og fritidspædagoguddannelse på Ikast-seminariet for socialpædagoger 60
10. Notat vedr. børnehavepædagoglinien på Hjørring seminarium 61
11. Antal spor ved børnehave- og fritidspædagogseminarierne i 1972 og antal spor efter udvalgets indstilling i 1985 62

Indledning

Ved skrivelse af 17. april 1972 nedsatte undervisningsministeren et udvalg med den opgave at tage stilling til og fremkomme med forslag om antallet af børnehave- og fritidspædagogseminarier og disse seminariers geografiske placering, herunder eventuelt i tilknytning til andre pædagogiske uddannelsesinstitutioner.

Som formand for udvalget beskikkedes:

Kurator E. A. Koch, undervisningsministeriet.

Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Børnehavepædagog Vagn Michelsen, Børne- og ungdomsforsorgens personaleforbund.
Rektor Per Kjeldsen, Børnehave- og fritidspædagogseminariernes rektorforsamling.
Seminarielærer Erik Nejrup, Børnehave- og fritidspædagogseminariernes lærerforening.
Skoledirektør Thorkild Hansen, Landsforeningen af bestyrelser for børnehave- og fritidspædagogseminarier.
Pædadogstuderende Leif Randeris Poulsen, Pædagogstuderendes Landsråd.
Konsulent Ole Asmussen, Socialstyrelsens planlægningsafdeling.
Undervisningsinspektør Agnete Helmstedt (nu Engberg), undervisningsministeriet.
Ekspeditionssekretær L. P. Sønderholm, undervisningsministeriet.

Som statistisk sagkyndig har deltaget:

Sekretær O. Gøttsche Sørensen, undervisningsministeriet.

Som udvalgets sekretær beskikkedes sekretær Marianne Hartling, undervisningsministeriet. I udvalgets sidste møder fungerede O. Gøttsche Sørensen som sekretær for udvalget.

Under udvalgets arbejde afgik formanden, kurator E. A. Koch, ved døden, og undervisningsinspektør Agnete Engberg blev i hans sted ved undervisningsministeriets skrivelse af 8. januar 1973 beskikket som formand for udvalget.

Børnehavepædagog Vagn Michelsen blev fritaget for hvervet den 4. december 1972, og i stedet beskikkedes børnehaveleder Ebba Koch, der udtrådte af udvalget den 7. marts 1973, hvorefter landsformand Gertrud Berg beskikkedes som repræsentant for Børne- og ungdomspædagogernes Landsorganisation.

Med baggrund i kommissoriets bemærkninger om antallet af børnehave- og fritidspædagogseminarier har udvalget set det som sin opgave at tage stilling til, dels hvor stor den samlede uddannelseskapacitet på området skal være, og dels hvilken seminariestørrelse der må anses for mest hensigtsmæssig.

Den fremtidige uddannelseskapacitet har udvalget valgt at vurdere på grundlag af skøn over behovet for og udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger frem til 1985.

Grundlaget for udvalgets stillingtagen til den mest hensigtsmæssige seminariestørrelse har været en afvejning af økonomiske, pædagogiske og miljømæssige faktorer.

Endelig har udvalget taget stilling til den geografiske placering af børnehave- og fritidspasdagogseminarierne med udgangspunkt i ønsket om at tilgodese ansøgernes seminarieønsker samt i princippet om det ligelige geografiske rekrutteringsgrundlag. I udvalgets overvejelser er desuden indgået muligheden for placering af børnehave- og fritidspædagogseminarierne i tilknytning til uddannelsescentre og andre uddannelsesinstitutioner i øvrigt.

Udvalget har holdt 18 møder.

Man har indbudt følgende til drøftelse:

Repræsentanter for Nykøbing F. børnehaveseminarium, Slagelse børnehaveseminarium, Ikast-Seminariet for socialpædagoger, Holstebro børnehaveseminarium, Seminariet for småbørnspædagoger og Albertslund børnehaveseminarium.

Endvidere har følgende efter ønske haft foretræde for udvalget i anledning af tidligere indsendte ansøgninger om oprettelse af seminarier: Næstved byråd, udvalget vedrørende oprettelse af et børnehaveseminarium i Silkeborg og ud-

valget vedrørende oprettelse af et børnehaveseminarium i Nr. Nissum (»Nordvestjysk børnehaveseminarium«).

Udvalget har tillige skriftligt udbedt sig udtalelser fra: Dansk fritidshjemsseminarium, Tårnby børnehaveseminarium, Københavns børnehaveseminarium, Hjørring seminarium og Ikast-Seminariet for socialpædagoger, samt modtaget en række skriftlige henvendelser fra andre seminarier og kredse af personer.

Endelig har udvalget besigtiget Seminariet for småbørnspædagoger.

KAPITEL 1

Udvalgets forudsætninger

1.1. Seminariernes antal, placering, kapacitet og lokaleforhold

Der var pr. 1. august 1972 27 uddannelsessteder. Heraf var 17 børnehaveseminarier, 4 fritidspædagogseminarier og 5 seminarier med såvel fritidspædagog- som børnehavepædagoglinie samt en børnehavepædagoglinie ved et lærerseminarium. 13 af uddannelsesstederne var placeret på Sjælland, 1 på Fyn, 1 på Falster og 12 i Jylland. Pr. 1. august 1973 blev Esbjerg børnehaveseminarium og Esbjerg fritidshjemsseminarium sammenlagt.

Den geografiske placering fremgår af kortet, bilag 1.

Pr. 1. august 1972 blev der optaget i alt 2450 studerende, og de fordeltes i 77 børnehavepædagogklasser og 26 fritidspædagogklasser (i alt 103 klasser). Det samlede antal klasser ved seminarierne kom herved op på 243 og det samlede antal studerende på 5718.

Seminariekapaciteten pr. 1. august 1972 er specificeret i bilag 2.

Pr. 1. august 1973 er der optaget 101 klasser, hvorved den samlede seminariekapacitet er 294 klasser og det samlede antal studerende 6859. Baggrunden for, at seminariekapaciteten er steget med godt 50 klasser i forhold til 1972 til trods for, at optagelseskapaciteten ikke er udvidet, er, at der i 1970, hvor man for første gang optog studerende til den 3-årige uddannelse, kun optoges 50 klasser. Disse 50 klasser dimitteredes med udgangen af undervisningsåret 1972-73.

Med hensyn til de enkelte seminariers lokaleforhold og udbygningsplaner henvises til bilag 3.

1.2. Henvendelse om oprettelse af nye seminarier

Undervisningsministeriet har i de senere år modtaget en række henvendelser vedrørende oprettelse af nye børnehave- og fritidspædagogseminarier.

Man godkendte pr. 1. august 1971 oprettelsen af fritidspædagogseminariet i Esbjerg, børnehaveseminariet i Viborg og børnehavepædagoglinien i Hjørring, pr. 1. januar 1972 oprettelsen af børnehaveseminariet i Albertslund og endelig pr. 1. august 1972 oprettelsen af børnehaveseminariet i Hillerød.

Af de øvrige ansøgninger er en del blevet afslået, mens ansøgninger om oprettelse af seminarier i Gentofte, Greve, Næstved, Vordingborg, Nr. Nissum, Randers, Silkeborg og flere steder i Århus er stillet i bero på udvalgets overvejelser.

Til en enkelt af ovennævnte ansøgninger har ministeriet dog måttet tage endelig stilling inden afgivelsen af nærværende betænkning. Seminariet i Greve var af ansøgerne tænkt placeret i det tidligere Greve rådhus, som Greve kommune ønskede at afhænde til overtagelse senest pr. 1. april 1973.

I overensstemmelse med en særskilt indhentet udtalelse fra udvalget meddelte undervisningsministeriets departement i skrivelse af 28. november 1972 ansøgerne, at ansøgningen ikke kunne imødekommes, bl. a. under hensyn til, at en investering i det omhandlede projekt måtte anses for såvel pædagogisk som økonomisk problematisk.

1.3. Ansøgere og optagne studerende

1.3.1. De seneste års udvikling i antallet af ansøgere og optagne studerende

I tabel I er opgjort antallet af ansøgere og optagne studerende fra 1967 til 1972. Det fremgår af tabellen, at antallet af ansøgere er mere end fordoblet i perioden, fra 3010 ansøgere i 1967 til 6407 i 1972. Antallet af optagne studerende er næsten fordoblet, fra 1248 i 1967 til 2376 i 1972. Det ses endvidere, at den andel af ansøgere, der er optaget, har varieret en del. I 1968 blev 56,5 pct. af ansøgerne optaget i 1972 37,1 pct.

Udviklingen omkring *børnehavepædagoguddannelsen* viser, at ansøgertallet fra 1967 til

Tabel 1. Ansøgere og optagne studerende 1967-1972

	1967	1968	1969	1970[2])	1971	1972
Børnehaveseminarierne:						
Ansøgere	2536	2300[1])	3000[1])	3659	4994	5030
Optagne	953	1158	1221	967	1378	1758
Andel af ansøgere optaget	37.6	50.3	40.7	26.4	27.6	35.0
Fritidshjemsseminarierne:						
Ansøgere	474	540[1])	600[1])	874	1248	1377
Optagne	295	447	410	243	530	618
Andel af ansøgere optaget	62.2	82.8	68.3	27.8	42.5	44.9
Ialt:						
Ansøgere	3010	2840	3600	4533	6242	6407
Optagne	1248	1605	1631	1210	1908	2376[3])
Andel af ansøgere optaget	41.5	56.5	45.3	26.7	30.6	37.1

[1]) Tallene er omtrentlige.

[2]) Tallene angår kun ansøgertal og kapacitet på den 3-årige linie.
Ansøgertallet til den 2-årige er ikke kendt, men der blev optaget ca. 600 studerende.

[3]) Tallet afviger fra det i bilag 2 angivne, da omgængere ikke er medregnet her.

1972 knapt er fordoblet, medens antallet af optagne er steget med 84,5 pct. I overensstemmelse hermed er andelen af optagne ansøgere faldet fra 37,6 pct. til 35,0 pct. Optagelsespro centen varierer dog betydeligt i de enkelte år

På *fritidspædagoguddannelsen* er antallet af ansøgere næsten tredoblet i perioden, medens, antallet af optagne er lidt mere end fordoblet. Også her er andelen af optagne ansøgere faldet i perioden, men i alle årene er en væsentlig større del af ansøgerne optaget end på børnehaveseminarierne. Det ses dog, at der i de senere år har været tendens til udjævning af denne forskel.

Sammenfattende kan det siges for både børnehave- og fritidspædagoguddannelserne, at kapaciteten er udvidet kraftigt fra 1967 til 1972.

1.3.2. Ansøgere og optagne i 1972

Udvalget har ladet foretage en statistisk behandling af ansøgningsskemaerne for 1972, idet man har ladet udarbejde dels tabeller over ansøgermassen som helhed, dels specielt over de ansøgere, som blev optaget på seminarierne.

Ansøgerne har man afgrænset til at omfatte de personer, som inden ansøgningsfristens udløb havde indsendt en ansøgning til det centrale optagelsesudvalg for børnehave- og fritidspædagogseminarierne »fordelingsudvalget« - og de optagne til at omfatte de personer, som optoges af fordelingsudvalget, og som mødte den første undervisningsdag på det seminarium, på hvilket de var blevet optaget.

Det bemærkes, at ansøgerne i ansøgningsskemaet havde adgang til at anføre et primært og et sekundært seminarieønske samt til at tilkendegive, hvorvidt de var villige til at lade sig optage hvorsomhelst. Udvælgelsen blandt ansøgerne er sket efter et på forhånd offentliggjort pointsystem, efter hvilket man har givet points for forudgående virksomhed af forskellig art (skoleuddannelse, anden almen uddannelse, erhvervsuddannelse, institutionserfaring, erhvervserfaring og fritidsvirksomhed).

Af de statistiske undersøgelser skal følgende fremhæves:

1. Undersøgelse over fordeling på køn og seminarietype

I tabel 2 og 3 er ansøgere og optagne fordelt absolut og procentuelt på køn og seminarietype. Tabel 2 viser, at af ansøgerne til børnehaveseminarierne var 673 eller 13,4 pct. mænd og 4.357 eller 86,6 pct. kvinder, medens af de optagne 270 eller 15,4 pct. var mænd og 1.488 eller 84,6 pct. var kvinder. Det fremgår heraf, at både blandt ansøgerne og optagne var den langt overvejende del kvinder. Det bemærkes

Tabel 2. Ansøgere og optagne 1972 absolut og procentuelt fordelt på køn indenfor hver seminarietype

	Ansøgere			Optagne		
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt
Børnehaveseminarierne	673	4357	5030	270	1488	1758
Pct.	13,4	86,6	100,0	15,4	84,6	100,0
Fritidspædagogseminarierne	640	737	1377	300	318	618
Pct.	46,5	53,5	100,0	48,5	51,5	100,0
I alt	1313	5094	6407	570	1806	2376
Pct.	20,5	79,5	100,0	24,0	76,0	100,0

dog, at en større del af mændene end af kvinderne blev optaget, idet kun 34 pct. af de ansøgende kvinder blev optaget mod 40 pct. af de ansøgende mænd.

Af ansøgerne til fritidspædagogseminarierne var 46,5 pct. eller 640 mænd og 53,5 pct. eller 737 kvinder, medens af de optagne 48,5 pct. eller 300 var mænd og 51,5 pct. eller 318 var kvinder. Det ses, at der her er en langt mere ligelig kønsfordeling både blandt ansøgere og optagne end ved børnehaveseminarierne, men også her blev en større del af mænd end af kvinder optaget. 46,9 pct. af de mandlige ansøgere blev optaget mod kvindelige ansøgeres 43,1 pct.

Tabel 3 viser, hvordan ansøgere og optagne fordelt på køn procentuelt fordeler sig på seminarietype. Af de mandlige ansøgere søgte 51,2 pct. børnehaveseminarierne og 48,8 pct. fritidspædagogseminarierne, medens 85,5 pct. af de kvindelige ansøgere søgte børnehaveseminarierne mod 14,5 pct. til fritidspædagogseminarierne.

Af de optagne mandlige studerende blev 47,4 pct. optaget på børnehaveseminarierne og 52,6 pct. på fritidspædagogseminarierne. Af de optagne kvindelige studerende blev 82,4 pct. optaget på børnehaveseminarierne og 17,6 pct. på fritidspædagogseminarierne.

2. Undersøgelse over aldersfordelingen

Af ansøgerne til børnehaveseminarierne var 26,7 pct. 19 år eller derunder, 61,6 pct. 20-24 år og 11,7 pct. 25 år eller mere. Af de optagne var 14,9 pct. 19 år eller derunder, 71,2 pct. 20-24 år og 13,9 pct. 25 år eller mere.

Af ansøgerne til fritidspædagoduddannelsen var 16,4 pct. 19 år eller derunder, 59,3 pct. 20-24 år og 24,3 pct. 25 år eller mere. Af de optagne var 9,4 pct. 19 år eller derunder, 65,2 pct. 20-24 år og 25,4 pct. 25 år eller mere.

Både ansøgende og optagne kvinder udgør en større del af de yngste aldersklasser såvel på børnehave- som på fritidspædagogseminarierne. Mændene har således tilsyneladende foretaget studievalget senere end kvinderne. Dette sammenholdt med, at en større del af de mandlige end af de kvindelige ansøgere optages, tyder på, at mændene har erhvervet sig yderligere kvalifikationer i form af uddannelse og erhvervsarbejde, der tæller i pointsystemet.

3. Undersøgelse over fordelingen på seminarier

I tabel 4, 5 og 6 er ansøgerne og de optagne studerende fordelt på de enkelte seminarier (ansøgerne efter deres primære seminarieønske, de optagne efter det seminarium, på hvilket de

Tabel 3. Ansøgere og optagne 1972 procentuelt fordelt på køn og seminarietype

	Ansøgere			Optagne		
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt
Børnehaveseminarierne	51,2	85,5	78,5	74,4	82,4	74,0
Fritidspædagogseminarierne	48,8	14,5	21,5	52,6	17,6	26,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 4. Ansøgere (fordelt efter 1. studiestedsønske) og optagne studerende 1972 fordelt på de enkelte seminarier

	Ansøgere	Optagne	Pct. af ansøgere optaget
Børnehavepædagoguddannelsen			
Albertslund Børnehaveseminarium	44	68	-
Frøbelhøjskolen	124	69	55.6
Frøbelseminariet	307	130	42.3
Gladsaxe-Seminariet for Børnehave- og Fritidspædagoger	31	124	-
Holte Børnehaveseminarium	359	72	20.0
Københavns Børnehaveseminarium	318	70	22.0
Montessori-Seminariet	54	70	-
Seminariet for Småbørnspædagoger	427	67	15.7
Tårnby Børnehaveseminarium	267	90	33.7
Hillerød Børnehaveseminarium	0	69	-
Slagelse Børnehaveseminarium	224	69	30.8
Nykøbing Falster Børnehaveseminarium	188	60	31.9
Odense Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	337	72	21 4
Åbenrå Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	227	72	31.7
Esbjerg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	178	70	39.3
Kolding Børnehaveseminarium	237	71	30.0
Holstebro Børnehaveseminarium	257	72	28.0
Jydsk Børnehaveseminarium	352	48	13.6
Socialpædagogisk Børnehaveseminarium	406	74	18.2
Viborg Børnehaveseminarium	214	141	65.9
Hjørring Seminarium	97	69	71.1
Ålborg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	363	94	25.9
Uoplyste	19	17	_
I alt.	5030	1758	35.0

er optaget) og på amter efter seminariernes beliggenhed.

Af tabel 4 ses det, at den procentdel af ansøgerne, der blev optaget, varierer fra 13,6 pct. for Jydsk Børnehaveseminarium til 71,1 pct for Hjørring Seminarium. Den gennemsnitlige optagelsesprocent for hele landet var 35,0 pct.

I tabel 5 er ansøgere og optagne fordelt efter børnehavepædagogseminariernes beliggenhed på amter, således at optagelsesprocenten angiver amtsdækningen for børnehavepædagoguddannelsen. Det fremgår, at Viborg er så langt det bedst dækkede amt i landet med 65,9 pct. hvorefter følger København og Ribe amter med 39,3 pct., Nordjyllands amt med 35,4 pct. og Storstrøms og Sønderjyllands amter med knapt 32 pct. Det dårligst dækkede amt i landet er Århus med 14,8 pct. Der er ingen børnehaveseminarier i Roskilde og Bornholms amter.

I tabel 6 er ansøgere og optagne studerende på fritidspædagogseminarierne fordelt på samme måde som i tabel 4 og 5. Tabellen viser, at den gennemsnitlige optagelsesprocent for hele landet er væsentlig højere end for børnehaveseminarierne, nemlig 44,9 pct. Bortset fra Dansk Fritidshjemsseminarium (19,8 pct.) optog ingen af institutionerne mindre end 33 pct. og adskillige optog over 50 pct. På grund af det ringe antal fritidspædagogseminarier giver det ikke mening at tale om uddannelsesdækning på amtsbasis.

Det bemærkes, at amtsopdelingen er anvendt af praktiske grunde.

1.4. Uddannelsen

1.4.1. Den nuværende uddannelse

Det formelle grundlag

Rammerne for uddannelsen er fastlagt i lov

Tabel 5. Ansøgere (fordelt efter 1. studiestedsønske) og optagne studerende 1972 fordelt på de enkelte børnehaveseminariers beliggenhed på amter

	Ansøgere	Optagne	Pct. af ansøgere optaget
Amtskommuner			
København og Frederiksberg kommuner og Københavns amtskommune	1931	760	39.3
Frederiksborg	0	69	–
Vestsjælland	224	69	30.8
Storstrøms	188	60	31.9
Fyn	337	72	21.4
Sønderjylland	227	72	31.7
Ribe	178	70	39.3
Vejle	237	71	30.0
Ringkøbing	257	72	28.0
Århus	758	112	14.8
Viborg	214	141	65.9
Nordjylland	460	163	35.4
Uoplyste	19	17	–
I alt	5030	1758	35.0

Tabel 6. Ansøgere (fordelt efter 1. studiestedsønske) og optagne studerende 1972 fordelt på de enkelte seminarier og disses beliggenhed på amter

	Ansøgere	Optagne	Pct. af ansøgere optaget
Fritidspædagoguddannelsen			
Dansk Fritidshjemsseminarium	334	66	19.8
Gladsaxe-Seminariet for Børnehave- og Fritidspædagoger	251	136	54.2
Seminariet for Fritidspædagoger	217	90	41.5
Københavns og Frederiksberg kommuner og Københavns amtskommune	802	292	36.4
Odense Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	67	23	34.3
Fyns amtskommune	67	23	34.3
Åbenrå Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	52	22	42.3
Sønderjyllands amtskommune	52	22	42.3
Esbjerg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	48	90	-
Ribe amtskommune	48	90	
Ikast-Seminariet for socialpædagoger	122	68	55.7
Ringkøbing amtskommune	122	68	55.7
Jydsk Fritidshjemsseminarium	199	66	33.2
Århus amtskommune	199	66	33.2
Ålborg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	64	23	35.9
Nordjyllands amtskommune	64	23	35.9
Uoplyste	23	34	–
I alt	1377	618	44.9

nr. 209 af 21. maj 1969 om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger, som ændret ved lov nr. 100 af 20. februar 1973 (uddannelsesloven) samt i undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 322 af 4. juli 1970 om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger. Endvidere henvises til betænkning nr. 574 om uddannelsen af børnehave- og fritidspædagoger, afgivet den 18. april 1970 af studieplansudvalget for børnehave- og fritidspædagoguddannelserne og betænkningen af august 1972 vedrørende efter- og videreuddannelse, afgivet af et under uddannelsesrådet nedsat underudvalg.

Retningslinier for optagelse af studerende er fastsat i undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 102 af 21. februar 1973 om optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarierne. Denne bekendtgørelse har afløst bekendtgørelse nr. 475 af 27. oktober 1971 om samme emne.

Optagelseskrav

Optagelse på børnehave- og fritidspædagogseminarierne er formelt betinget af, at ansøgeren er fyldt 18 år ved uddannelsens begyndelse og enten har aflagt statskontrolleret prøve ved udgangen af 9. eller 10. klasse eller har bestået tilsvarende eller højere eksamen eller i øvrigt har bragt sig op på et tilsvarende kundskabsmæssigt niveau gennem ophold på højskole, efterskole eller ungdomsskole, gennem deltagelse i undervisningen i aftenskole eller gennem faglig eller anden uddannelse.

Da antallet af kvalificerede ansøgere imidlertid for tiden langt overstiger antallet af pladser på seminarierne, søges de bedst egnede ansøgere udpeget til optagelse gennem anvendelse af det ovenfor omtalte pointssystem.

Uddannelsens niveau og placering i uddannelsesfeltet

Under hensyn til, *at* optagelse reelt er betinget af kundskabsmæssige forudsætninger udover statskontrolleret prøve ved udgangen af 9. klasse, *at* aldersgrænsen for optagelse er 18 år, og *at* studieplanerne ligger på et niveau, som forudsætter forudgående kundskaber udover den statskontrollerede prøve ved udgangen af 9. klasse, må uddannelsen betragtes som en kortere videregående uddannelse.

Uddannelsen er en af de socialpædagogiske uddannelser og er af disse nærmest beslægtet med børneforsorgspædagoguddannelsen. I øvrigt må der peges på slægtskabet med læreruddannelsen, jfr. herom senere. Slægtskabet med børneforsorgspædagoguddannelsen kommer måske stærkest til udtryk i uddannelsernes fælles socialpædagogiske indhold, medens slægtskabet med læreruddannelsen både ytrer sig i uddannelsernes pædagogisk-psykologiske indhold og i stigende omfang i de uddannede pædagogers arbejdsområder.

1.4.2. Synspunkter om uddannelsen i fremtiden

Til trods for, at uddannelsen i sin nuværende udformning er temmelig ny, må det forventes, at den inden for en overskuelig fremtid vil undergå visse justeringer eller ændringer.

Dels skal uddannelsesloven revideres i 1975/76, dels kan en omstrukturering eller en opspaltning i flere forskellige uddannelsesformer blive resultatet af de fra offentlig og privat side fremsatte forslag om en socialpædagogisk fællesuddannelse, en pædagogisk basisuddannelse m. v.

En udtømmende gennemgang af disse forslag ligger uden for nærværende betænknings rammer, hvorfor blot socialuddannelseskommissionens betænkning, rapporterne om Ålborg universitetscenter og en enkelt af hovedstrømningerne inden for den pædagogiske uddannelsesdebat skal omtales.

1.4.2.1. Socialuddannelseskommissionens forslag

Den 14. november 1972 har socialuddannelseskommissionen, som nedsattes i 1965, og i hvilken bl. a. repræsentanter for en række ministerier, herunder undervisningsministeriet deltog, afgivet betænkningen »Sociale uddannelser«.

I denne betænkning bygger kommissionen på den målsætning, at der bør etableres kortere og længere uddannelser svarende til arbejdsopgaverne på de sociale områder, og at disse uddannelser bør have en kapacitet svarende til behovene for uddannet arbejdskraft samt en sådan bredde, at arbejdskraften kan tilpasse sig de stadige ændringer i arbejdsbehovene på området som helhed. Kommissionen stiller forslag om, at der etableres en 3-årig specialpædagogisk teoretisk-praktisk fællesuddannelse opbygget som 1-årig basisuddannelse med obligatoriske fællesfag efterfulgt af et 2-årigt forløb med successive valgmuligheder inden for de anven-

delsesorienterende fag, sigtende mod beskæftigelse med forskellige klientgrupper (spædbørn og småbørn, skolebørn og unge, voksne samt ældre).

Kommissionen foreslår, at følgende uddannelser integreres i fællesuddannelsen: Forsøget med fællesuddannelse af socialpædagoger, børnehavepædagoguddannelsen, fritidspædagoguddannelsen, børneforsorgspædagoguddannelsen (såvel A-linie som S-linie), uddannelsen til omsorgassistent inden for åndssvageforsorgen, uddannelse til omsorgsassistent inden for den øvrige forsorg, uddannelsen til omsorgsassistent til arbejdet med pensionister, diakonuddannelsen samt fængselsbetjentuddannelsen.

Med hensyn til optagelsesbetingelser foreslår kommissionen, at en gennemført 10-årig skoleuddannelse må være minimumsgrundlaget for påbegyndelse af fællesuddannelsen, mens kommissionen ikke ønsker nogen øvre eller nedre aldersgrænse for optagelse eller noget krav om forpraktik. Man foreslår etablering af en fælles optagelsesprocedure for den påtænkte fællesuddannelse, og man foreslår fællesuddannelsen henlagt til undervisningsministeriet.

Kommissionen forestiller sig grundlaget for etablering af fællesuddannelsen skabt i løbet af de første to år efter, at beslutningen om etablering af fællesuddannelsen er truffet (ved en principiel folketingsbeslutning) samt fuld gennemførelse af integrationen i løbet af de følgende 3-5 år.

Kommissionen anser det for sandsynligt, at den kommende fællesuddannelse i betydeligt omfang vil komme til at ligge på linie med børnehave- og fritidspædagoguddannelserne.

Kommissionen tænker sig efter- og videreuddannelsesforanstaltningerne udbygget samt særlige uddannelsesforanstaltninger for lærerkræfter ved seminarierne indført.

Det bemærkes, at socialuddannelseskommissionens kommissorium ikke gav kommissionen anledning til at komme ind på muligheden for integration med andre pædagogiske uddannelser, herunder læreruddannelsen, et spørgsmål, som omfattes af nærværende udvalgs kommissorium.

1.4.2.2. Ålborg universitetscenter

I efteråret 1970 nedsatte undervisningsministeriet en planlægningsgruppe for Ålborg universitetscenter.

Planlægningsgruppen fik til opgave at undersøge og stille forslag om, hvorvidt virksomheden ved de eksisterende videregående uddannelsesinstitutioner i Ålborg kunne koordineres, og hvorledes der på grundlag af disse uddannelsers kapacitet kunne etableres nye uddannelser, eventuelt i samarbejde med uddannelsesinstitutioner uden for Ålborg-området. Planlægningsgruppen nedsatte en række projektgrupper, herunder en projektgruppe, som bl. a. skulle udarbejde forslag til, hvilke undervisnings- og forskningselementer inden for de sociale og pædagogiske uddannelser, centret skulle omfatte, og stille forslag om en koordinering og integration af de nævnte uddannelser.

I sin betænkning forestiller projektgruppen sig en 2-årig problemorienteret basisuddannelse uden erhvervskompetence, fælles for alle humanistiske og pædagogiske uddannelser, og på grundlag heraf kompetencegivende overbygningsuddannelser opbygget af store modulenheder. Blandt de kompetencegivende overbygningsuddannelser nævnes social-pædagogiske uddannelser i de 4 af socialuddannelseskommissionen foreslåede uddannelsesretninger, samt en integreret læreruddannelse, kvalificerende til folkeskolen, HF, gymnasium, voksenundervisning m. v.

Varigheden af basisuddannelsen foreslås sat til 2 år, mens varigheden af overbygningsuddannelsen for de socialpædagogiske uddannelsers vedkommende foreslås sat til *IVi* år og for læreruddannelsens vedkommende til 1½–3½ år, afhængigt af fagbredde og primært kompetenceniveau.

I sin hovedrapport, som blev afgivet september 1972, og som skal indgå som baggrundsmateriale i myndighedernes overvejelser om rammerne for og indholdet af Ålborg universitetscenter, tager planlægningsgruppen forbehold over for projektgruppe IV's udformning af forslag til humanistisk/pædagogisk basisuddannelse. Flertallet i planlægningsgruppen anbefaler, at der etableres fire fællesuddannelser, heriblandt en humanistisk-pædagogisk.

Medens man tænker sig, at de studerende på fællesuddannelsesniveau efter hovedsageligt faglige interesser vælger et hovedområde, er det hensigten, at vægten på overbygningsniveauet skal skifte fra det fagligt indholdsmæssige valg til funktionsvalget (valg af erhverv). Overbygningsuddannelserne foreslås struktureret med frit kombinerbare moduler, men med anbefalede forløb eller delforløb til givne kompetenceområder samt krævede forløb eller delforløb til

opfyldelse af lovmæssigt stillede krav til visse typer af erhvervsudøvere.

Der foreslås bl. a. udbudt moduler, som giver mulighed for at gennemføre uddannelsesforløb, som kan karakteriseres som integreret læreruddannelse med sigte mod alle skoleformer samt en humanistisk/pædagogisk overbygningsuddannelse, som skal dække over de socialpædagogiske uddannelser.

Planlægningsgruppen foreslår, at der for mellemuddannelsesniveauet normeres en studietid på indtil 4 år og på kandidatniveauet en studietid på indtil 6 år.

Planlægningsgruppen foreslår, at studentereksamen, HH og HF skal give umiddelbar adgang til alle fællesuddannelser, mens det for hver af fællesuddannelserne skal fastsættes, hvilke krav man vil stille til øvrige adgangssøgende. Planlægningsgruppen er særlig inde på, at det må overvejes, at man allerede fra 1974 kan give uddannelsessøgende med en anden baggrund end studentereksamen og HF adgang til den humanistisk-pædagogiske fællesuddannelse med henblik på en socialpædagogisk uddannelse.

Planlægningsgruppen tager ikke stilling til, hvilke af de videregående uddannelsesinstitutioner i Ålborg der skal integreres i Ålborg universitetscenter.

Interimstyret for Ålborg universitetscenter (AUC) har i april 1973 i »Principskitse til opbygningen af AUC« fremlagt to alternative forslag om de uddannelser, der ved skrivelse af 1. februar 1973 fra undervisningsministeriet blev pålagt interimstyret at udarbejde konkrete forslag til. I disse forslag indgår børnehave- og fritidspædagoguddannelserne ikke, og de nævnes ikke i flertalsindstillingen, men derimod i mindretalsindstillingen.

Mindretallet omtaler socialuddannelseskommissionens betænkning og udtaler i denne forbindelse:

»Det bør imidlertid overvejes, om der ikke på dette område bør gøres andre forsøg . . . Den udvikling, der for øjeblikket kan iagttages i uddannelsesvæsenet i retning af øget vægt på førskoleopdragelsen og dens relation til skolen i retning af en længerevarende udelt enhedsskole som en integreret del af et 12-årigt uddannelsesforløb, gør det ønskeligt at integrere andre former for pædagogiske uddannelser i centret.

Dette gælder i første række uddannelsen af børnehave- og fritidspædagoger, der vil kunne opnå en større pædagogisk-psykologisk kompetence gennem basisuddannelsen, som giver mulighed for en højere vægtning af en udviklingsstimuleringsmålsætning i den senere erhvervspraksis. Dels vil der åbnes muligheder for et snævert samarbejde om forskole- og indskolingsproblemerne og omkring samspillet mellem børnenes skole- og fritidsmiljø, mellem på den ene side børnehave- og fritidspædagoger og på den anden side lærere i folkeskolen.

Det bør derfor gøres til genstand for nøjere overvejelser og forhandlinger, om der som et forsøg ved AUC burde gennemføres en integration af børnehave- og fritidspædagoguddannelsen, uanset at der på landsbasis burde overvejes en anden løsning. De specielle problemer vedrørende overudbygningsudformning kunne tænkes løst med udgangspunkt i skitsen i P IV's rapport, og vedrørende adgangsbetingelser skulle der kunne findes en løsning, såfremt mindretallets forslag til generelle adgangsbetingelser til AUC tages til følge. Der skulle derved ikke blive tale om, at man udelukkede en gruppe unge fra uddannelser, de hidtil har haft adgang til, men tværtimod at disse via basisuddannelsen fik yderligere videreuddannelsesvalgmuligheder.«

1.4.2.3. Andre synspunkter

I den aktuelle uddannelsesdebat har mange slået til lyd for en fælles grunduddannelse for alle pædagoger. Som eksempler kan nævnes Mogens Hindsbergers artikel i Dansk Seminarieblad, maj 72, »En mulig pædagoguddannelse ved universitetscentre«, Jens A. Jensens artikel i Nyt om livslang uddannelse/udvikling nr. 1 1971 »Kan der tilrettelægges en fælles grunduddannelse for pædagoger« og Aase Hauch Kaufmanns artikel i Uddannelse 71 »Samarbejde«.

1.4.2.4. Udvalgets bemærkninger

Udvalget har på denne baggrund diskuteret problemerne omkring børnehave- og fritidspædagoguddannelsernes fremtidige placering i uddannelsesfeltet. Hovedspørgsmålet er, om børnehave- og fritidspædagoguddannelsen bør sammenlægges med en række uddannelser, der væsentligt er rettet mod ældre, syge, handicappede og kriminelle klient- eller elevgrupper, som har særlige pleje- og behandlingsmæssige behov, som foreslået i socialuddannelseskom-

missionens betænkning, eller om det vil være mere hensigtsmæssigt at vælge en tilknytning til uddannelsen af lærere til hele det almene skolevæsen (folkeskole, gymnasium og HF), som den aftegner sig i planer for Ålborg UC.

For en socialpædagogisk fællesuddannelse taler tendensen mod integration af handicappede i normalmiljøet, men udvalget finder, at denne tendens ikke er så udtalt, at den berettiger til en fællesuddannelse, idet disse forskellige grupper af klienter/elever vil have specifikke behov og vilkår, der snarere begrunder specialiseret uddannelse.

For en tilnærmelse til læreruddannelsen taler, at de uddannede varetager funktioner vedrørende børn og unge i normalmiljøet, med stigende tilnærmelse i mål og metoder, med kulturformidling — i bred forstand — gennem indlæring og opdragelse i samarbejde med hjemmene. Udvalget finder, at det i høj grad vil være uhensigtsmæssigt at adskille førskole-, skole- og fritidspædagogik.

Udvalget må konstatere, at der for øjeblikket synes at være uklarhed med hensyn til børnehave- og fritidspædagoguddannelsernes placering i det samlede uddannelsesfelt.

Der er ikke taget endelig stilling til betænkningen »Sociale uddannelser«, og realisering af forslaget om integration i AUC er indtil videre udskudt.

KAPITEL 2

Vurdering af det fremtidige behov for og udbud af børnehave- og fritidspædagoger

2.1. Efterspørgsel og udbud af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985

Socialuddannelseskommissionen har i sin nævnte betænkning opstillet prognoser over behovet for og udbuddet af socialpædagoger i 1977 og 1985.

Udvalget har, med udgangspunkt i de al' socialuddannelseskommissionen foretagne be regninger, foranlediget udarbejdet en prognose over behovet for og udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985. Et sammendrag af beregningerne er medtaget nedenfor. En nærmere redegørelse for den anvendte metode og beregningernes forudsætninger findes i bilag 4: Udbud og efterspørgsel af børnehave- og fritidspædagoger og uddannelseskapacitetens geografiske fordeling i 1977 og 1985.

I socialuddannelseskommissionens betænkning, Sociale uddannelser, er personalet i den sociale sektor fordelt på uddannelseskategorier og institutionsområder. De i tabel 7 angivne personaletal for børnehave- og fritidspædagoger på forskellige institutionsområder i 1972 er et ekstrakt **af** det i betænkningens kapitel 4 anvendte mere omfattende materiale. Desuden er angivet tal for børnehave- og fritidspædagoger i børnehaveklasserne.

Det ses af tabel 7, at der på de i forspalten nævnte institutioner i 1972 var ansat 7.103 børnehavepædagoger, hvoraf 81,8 pct. var ansat i børnehaverne, og 2.059 fritidspædagoger, hvoraf 50,7 pct. var ansat på fritidshjem og 26,9 pct. i fritids- og ungdomsklubber.

Det bemærkes, at der, ud over de i tabel 7 nævnte institutioner, er ansat børnehave- og fritidspædagoger i et ikke opgjort antal ved børneforsorgens døgninstitutioner, hospitaler, biblioteker, folkeskolens observationsskoler m. v.

I kapitel 9 i Sociale Uddannelser er personalebehovet i den sociale sektor opgjort på uddannelseskategorier. Ved udskillelsen af de to uddannelseskategorier, der her har betydning, børnehave- og fritidspædagoger, er det antaget, at forholdet mellem de forskellige kategorier af fuldtuddannede socialpædagoger er det samme i 1977 og 1985 som i 1972. Dette indebærer, at der ikke finder nogen substitution sted mellem de forskellige uddannelseskategorier. Dette er næppe helt realistisk, da mangel på arbejds-

Tabel 7. Antallet af ansatte børnehave- og fritidspædagoger i januar 1972 samt behovet for samme i 1977 og 1985

	Børnehavepædagoger			Fritidspædagoger		
	1972	1977	1985	1972	1977	1985
Vuggestuer	142	350	570	8	30	50
Børnehaver	5.806	9.570	10.600	203	340	380
Fritidshjem	94	150	210	1.043	1.620	2.300
Fritids- og ungdomsklubber	43	110	120	410	990	1.170
Åndssvageforsorgen	236	310	410	236	310	410
Særforsorgen	66	110	140	66	110	140
Børnehaveklasser	716	1.800	2.300	93	–	–
Folkeskolen i øvrigt	–	–	–	–	300	1.300
I alt	7.103	12.400	14.350	2.059	3.700	5.750

kraft på et område må formodes at tiltrække et eventuelt overskud på arbejdskraft fra et beslægtet uddannelsesområde. Et skøn over substitutionens omfang er imidlertid ikke muligt.

I tabel 7 er ud over personaletallene for 1972 vist resultatet af behovsberegningerne for 1977 og 1985. Det ses, at behovet for børnehavepædagoger under beregningens forudsætninger vil blive ca. 12.400 i 1977 og ca. 14.350 i 1985, og at behovet for fritidspædagoger vil blive ca. 3.700 i 1977 og ca. 5.750 i 1985. Behovet for børnehavepædagoger vil således blive fordoblet i perioden, medens behovet for fritidspædagoger bliver mere end 2½ gange så stort som i 1972.

I skønnet over udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985 indgår to komponenter, dels en fremskrivning af det nuværende personale og dels et skøn over antallet af kandidater fra seminarierne i perioden, herunder et skøn over den andel af kandidaterne, der gennem perioden bliver ansat på de i tabel 7 angivne institutionsområder. Det påpeges, at beregningerne af kandidatproduktionen bygger på, at den nuværende optagelseskapacitet er stort set uændret frem til 1985.

I tabel 8 er resultatet af beregningerne over udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985 vist.

Tabel 8. Udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985

	1977	1985
Børnehavepædagoger:		
Fremskrevet personale....	6.713	5.520
Kandidattilgang.....	5.583	13.820
I alt.....	12.296	19.340
Fritidspædagoger:		
Fremskrevet personale....	1.909	1.497
Kandidattilgang.....	1.943	4.887
I alt.....	3.852	6.384

Tabellen viser, at af kandidatårgangene 1972-77 vil ca. 5.600 børnehavepædagoger og ca. 1.950 fritidspædagoger være i erhverv i 1977. Af kandidatårgangene 1972-85 vil ca. 13.800 børnehavepædagoger og ca. 4.900 fritidspædagoger være i erhverv i 1985. Af de i 1972 ansatte børnehavepædagoger vil der i 1977 være ca. 6.700 og i 1985 ca. 5.500 i erhverv. For fritidspædagoger er tallet i 1977 ca. 1.900 og i 1985 ca. 1.500.

I tabel 9 er udbud og efterspørgsel efter børnehave- og fritidspædagoger sammenholdt. For børnehavepædagagerne ses det, at behovet er dækket i 1977, og at der i 1985 under de gjorte forudsætninger vil være en overproduktion på ca. 5.000 pædagoger. For fritidspædagoger er der i 1977 også stort set balance mellem udbud og efterspørgsel. Dog er der heller ikke i 1985 nogen større forskel mellem udbud og efterspørgsel.

Tabel 9. Udbud og efterspørgsel efter pædagoger i 1977 og 1985

	1977	1985
Børnehavepædagoger:		
Efterspørgsel....	12.400	14.350
Udbud.....	12.296	19.340
Fritidspædagoger:		
Efterspørgsel.....	3.700	5.750
Udbud.....	3.852	6.384

Sammenfattende viser de gennemførte beregninger, at behovet for børnehave- og fritidspædagoger ved gennemførelse af den af socialuddannelseskommissionen forudsatte udbygning af vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, fritids- og ungdomsklubber, åndssvageforsorgen, særforsorgen, børnehaveklasser og folkeskolen i øvrigt stort set vil være dækket i 1977 ved den nuværende uddannelseskapacitet. Ved en fra 1976 til 1985 uændret optagelseskapacitet vil der være en betydelig overproduktion af børnehavepædagoger og en lille overproduktion af fritidspædagoger i 1985. Det må dog sluttelig understreges, at de beregnede personalebehov er at betragte som minima.

2.2. Udvalgets kommentarer til det under 2.1. opstillede skøn over efterspørgsel og udbud

Som ovenfor nævnt, er analysen over for børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985 foretaget på et grundlag af socialuddannelseskommissionens betænkning.

Holdbarheden af socialuddannelseskommissionens behovsanalyse har været genstand for en indgående drøftelse i udvalget.

Udvalget har ønsket at pege på, at de i tabel 7 opførte tal for efterspørgsel af uddannede

børnehave- og fritidspædagoger må betragtes som minimumstal.

Det fremgår således ikke af Sociale Uddannelser, i hvilken grad der i prognoserne er regnet med en kompensering for en eventuel generel arbejdstidsforkortelse eller for en mulig nedsættelse af gruppestørrelserne på institutionerne.

Det er endvidere antageligt,

at væksten i antallet af deltidsansatte vil blive større end af kommissionen forudsat,

at ekspansionen inden for fritidshjem og lignende institutioner bliver stærkere end af kommissionen forudsat, bl. a. på grund af det stadig større behov for ophold og beskæftigelse af børnehaveklasseelever uden for skoletiden,

at tendenserne inden for daginstitutionsområdet imod aldersintegrerede institutioner kan skabe et øget behov for pædagoger, idet der herved optages flere småbørn,

at kvalitetskravene til daginstitutionerne kan øges med den konsekvens, at antallet af uddannede kommer til at overstige antallet af ikke-uddannede,

at børnehaveklasserne vil være fuldt udbyggede tidligere end i 1985 — de bliver sandsynligvis obligatoriske for skolerne inden for en overskuelig fremtid,

at elevtallet i børnehaveklasserne kan sættes op til 28 under forudsætning af, at der til klassen ansættes 2 pædagoger i stedet for een, og

at folkeskolereformen vil medføre et øget behov for børnehave- og fritidspædagoger, dels til deltagelse i arbejdet i indskolingsfasen (de 2 første skoleår), dels til beskæftigelse i fritiden. Det er sandsynligt, at kommissionens beregninger om en fritidspædagog pr. 3-sporet folkeskole ikke holder.

Det må endvidere påpeges, at kommissionen ikke kan have taget de muligheder i betragtning, som vil forekomme ved decentralisering af administration og pædagogisk ansvar. Der vil antagelig blive behov for en del pædagoger til varetagelse af det pædagogiske tilsyn med institutionerne (pædagogiske konsulenter) og med formidling af privat dagpleje.

Der kan ydermere vise sig behov for uddannede børnehave- og fritidspædagoger på andre felter end de traditionelle. En gymnasial uddannelse for 16—19 årige, hvori indgår forberedelse til socialpædagogiske uddannelser eller kompetencegivende uddannelser på det sociale felt, kan medføre et behov for lærerkræfter med socialpædagogiske uddannelser.

En »udsivning« til ældreområdet, biblioteker, fængselsvæsen m. v. er ligeledes sandsynlig.

Hertil kommer, at det på grund af den også i 1985 ret store bestand af pædagoger, som er uddannet under den 2-årige studieordning, vil være ønskeligt, at en mere omfattende efteruddannelsesvirksomhed end den, kommissionen regner med (1 uge pr. ansat), etableres.

I sin betænkning af august 1972 anbefaler et under uddannelsesrådet vedrørende børnehave- og fritidspædagogseminarierne nedsat underudvalg, at der dels gives vid adgang til efteruddannelse (2 årlige genoptræningskursus å 100 timer for 25-30 deltagere pr. kursus, 50 årlige a jourføringskursus å 50—100 timer for 25-30 deltagere pr. kursus og 10 årlige suppleringskursus å ca. 30 timer for 25-100 deltagere), dels realiseres et videreuddannelsesprogram, omfattende fagpædagogiske studier, pædagogiske, psykologiske og sociale studier samt specialkursus, de sidstnævnte i et omfang af 12 kursus å 195 timer for 24 deltagere pr. kursus.

Da der ikke er fastsat normer for antallet af deltagere i studierne og kun visse ydergrænser for varigheden af deltagelse i disse, er det ikke muligt nøjagtigt at fastslå, hvilken betydning gennemførelse af dette under undervisningsministeriet foreslåede efter- og videreuddannelsesprogram vil kunne få for behovet for uddannede pædagoger til vikartjeneste.

Med ovenstående bemærkninger har udvalget villet påpege, at det er sandsynligt, at behovet for uddannede børnehave- og fritidspædagoger bliver større end af socialuddannelseskommissionen antaget, forsåvidt der ikke af myndighederne vedtages vidtgående restriktioner med hensyn til etablering af daginstitutioner.

På den anden side må det erkendes, at den større efterspørgsel måske i et vist omfang vil modsvares af et større udbud end antaget.

Der er i samfundet generelt en tendens til større kvindelig erhvervsdeltagelse og denne tendens må antages i særlig grad at ville få betydning for udbudet af børnehave- og fritidspædagoger, fordi hovedparten traditionelt er kvinder. Yderligere er den kvindelige erhvervsdeltagelse generelt større hos kvinder med længere uddannelse, og forlængelsen af børnehave- og fritidspædagoguddannelsen til 3 år kan derfor tænkes at ville virke udbudsforøgende.

KAPITEL 3

Ansøgerne og fremtidige optagelseskrav

Som det fremgår af kapitel 1, er antallet af ansøgere til uddannelsen blevet fordoblet i perioden 1967 til 1972. Også før den tid var der flere ansøgere end pladser, men først i 1970, 1971 og 1972 var antallet af ansøgere omkring 6.400, og antallet af ansøgere til 1973-optagelsen var 7.455.

3.1. Skøn over antallet af ansøgere fremover

Den store interesse for uddannelsen synes at være ret stabil, og den relativt ringe udsigt til optagelse virker ikke særlig afskrækkende på ansøgerne. Der er formentlig ingen grund til at antage, at antallet af ansøgere, hvis optagelseskravene ikke ændres, i de kommende år vil komme til at ligge lavere end ca. 7.000, og en stigning i ansøgertallet er ikke umulig.

Dette må ses i sammenhæng med, at der nu til de fleste andre korterevarende videregående uddannelser stilles formaliserede optagelseskrav, og at denne uddannelse er en af de få, der kan opsuge personer, som af aldersmæssige, økonomiske eller andre grunde ikke mener forud at kunne investere i uddannelser på gymnasieskoler, studenter- eller HF-kurser.

En skærpelse af den nugældende kundskabsmæssige grundbetingelse for optagelse: At ansøgeren har den statskontrollerede prøve efter 9. klasse eller anden uddannelse, der når op til samme niveau, er dog ikke usandsynlig. En sådan skærpelse kan dels tænkes gennemført ud fra et ønske om, at de studerende skal være bedre rustet til at klare de krav, der stilles til dem under uddannelsen, og dels tænkes gennemført som et naturligt led i en egentlig uddannelsesintegration med en eller flere beslægtede uddannelser, til hvilke indgangskravene på nuværende tidspunkt er højere.

Det er ikke muligt at forudse, hvilken indflydelse større krav til de skolemæssige forudsætninger vil kunne have på ansøgerantallet. Ganske vist foretages der hvert år omfattende undersøgelser over ansøgernes kundskabsmæssige forudsætninger, men det er givet, at højere kundskabskrav vil kunne betyde, at mange ansøgere, som ikke i forvejen opfylder kravene, vil bruge den fornødne tid og de fornødne kræfter på at dygtiggøre sig. Ansøgernes evne til at indrette sig efter optagelsesvilkårene fremgår af den meget målbevidste »pointsjagt«, som det pointssystem, man under den nugældende optagelsesform bruger til at udskille de bedst kvalificerede blandt de formelt kvalificerede, har resulteret i.

Selv om man måtte beslutte at stille større grundkrav til ansøgernes kundskabsmæssige forudsætninger, er det altså næppe sandsynligt, at ansøgertallet mindskes væsentligt inden for en overskuelig fremtid.

Udvalget må herefter konkludere, at seminariekapaciteten nok vil kunne udvides betydeligt, uden at der - i hvert fald i den nærmeste fremtid — opstår fare for, at optagelseskapaciteten kommer til at overstige antallet af ansøgere.

KAPITEL 4

Overvejelser vedrørende den mest hensigstmæssige seminariestørrelse

Ved vurderingen af et seminariums mest hensigtsmæssige størrelse indgår en række faktorer, hvoraf de væsentligste efter udvalgets opfattelse er:

1. *De faglige tilbud,* d.v.s. bredde og kvalitet i undervisningen, herunder læreres tilhørsforhold og kvalifikationer.
2. *Praktikunderlag.*
3. *Miljømæssige spørgsmål.*
4. *De fysiske rammer,* d.v.s. mulighed for tilstrækkelige lokaler, og andre faciliteter.
5. *De økonomiske hensyn,* herunder både drifts- og anlægsudgifter.

4.1. De faglige tilbud

4.1.1. De studerendes valgmuligheder

Af bekendtgørelsen om uddannelsen af børnehave- og fritidspædagoger fremgår, at undervisningen i fagene og de obligatoriske kurser normalt foregår i klasser med ikke over 24 studerende. Der kan dog også meddeles undervisning ved årgangsforelæsninger og holdundervisning. I indtil ⅓ af undervisningen i fagene kan klasserne deles i hold på 12 studerende i den almindelige skemaundervisning.

I tilvalg og specialer kan der på tværs af klasserne oprettes hold for hver påbegyndte 12 studerende, dog således, at gennemsnitsholdstørrelsen i tilvalg er mindst 10, og i specialer mindst 9, jvf. undervisningsministeriets cirkulærskrivelse af 17. april 1973.

Bredden i *tilvalgsmuligheder* på seminarier er således pr. årgang:

8 spor:	19 hold
6 - :	14 -
4 - :	9 -
3 — •	7 —
2 - :	4 -

Selv om det forekommer, at der på et seminarium er flere hold med samme tilvalgsemne, er der dog konstateret en større variationsbredde, idet samme emne kan læses af forskellige lærere, og stof og arbejdsformer være forskellige.

Med hensyn til *specialemulighederne* er forholdene således pr. årgang:

8 spor:	21 hold
6 - :	16 -
4 - :	10 -
3 - :	8 -
2 - :	5 -

I specialer udnyttes variationsbredden maksimalt, idet det kun i ét tilfælde er forekommet, at et seminarium etablerer 2 specialehold med samme emne. Man kan, såfremt det ønskes, udføre speciale på et andet seminarium, men denne mulighed udnyttes praktisk talt ikke, da de studerende har en ret stærk binding til uddannelsesstedet og til den by, hvor seminariet er beliggende.

Af ovenstående ses, at variationsbredden i tilvalg og specialer er størst ved store seminarier.

4.1.2. Seminarielærernes antal og tilhørsforhold

Tidligere, da seminarierne var mindre, var langt den største del af lærerne timelærere. Kun rektor, praktikledere og enkelte lærere havde deres hovederhverv på seminariet. Dette skabte ofte problemer, dels ved skemalægningen og i form af manglende kommunikation og samarbejde mellem den faste stab og timelærerne og mellem timelærerne indbyrdes, dels i form af øgede arbejdsbyrder for de få faste lærere, da disse skulle deltage i næsten alle råd/udvalg og i seminariets arrangementer.

Disse erfaringer indicerer en seminariestørrelse, hvor den væsentligste del af undervisningen kan varetages af faste lærere. Men selv hvor seminariestørrelsen gør det muligt at fastansætte én lærer til at dække et givet fag, vil

der efter udvalgets opfattelse kunne være en vis risiko for snæverhed i undervisningen.

Der vil i de forskellige fags videnskabelige baggrund og i deres praktisk-pædagogiske aspekter være forskellige »skoler« eller »retninger«, og det må anses for ønskeligt, at der af hensyn til fagudviklingen er flere faste undervisere i samme fag, således at de studerende har rimelig mulighed for at stifte bekendtskab med et spektrum af faglige vurderinger af et givet emne.

For lærerne vil det selvsagt også være af værdi at have fagkolleger, med hvem de kan planlægge og udvikle undervisningen i faget. Man må ligeledes formode, at det alt andet lige vil være nemmere at skaffe lærere med pædagogisk høje kvalifikationer, såfremt de kommer i et miljø, hvor der er fagfæller.

Det har til fordel for løst ansatte lærere været fremført, at disse gennem deres tilhørsforhold til andre arbejdspladser kan tilføre seminarierne impulser fra det omliggende felt. Udvalget mener dog, at seminarierne er bedre tjent med et fast lærerkorps, der f. eks som konsulenter er tilknyttet anden virksomhed.

Det må understreges, at der ikke i ovenstående ligger, at timelærere kan eller skal undgås. Det er ønskeligt, at der f. eks. i tilvalgsundervisning kan ansættes lærere med sådanne særlige forudsætninger, som ikke findes i den faste lærerstab.

Udvalget er bekendt med, at det i uddannelsesrådet vedrørende børnehave- og fritidspædagogseminarierne er vedtaget nærmere at undersøge seminarielærernes kvalifikationer. Udvalget skal derfor ikke nærmere beskæftige sig med dette spørgsmål, men kun påpege nødvendigheden af, at der ved disse uddannelser gives mulighed for ansættelse af veluddannede lærere, ikke mindst under hensyntagen til samarbejdet med andre videregående uddannelser.

4.2. Praktikunderlag

Det vil kun i de større byer være muligt at etablere seminarier med mere end 6 spor, idet der kun dér vil være et tilstrækkeligt stort antal praktiksteder indenfor en rimelig afstand fra seminariet. Forsøg med flere studerende hos samme praktiklærer (holdpraktik) og fremtidig udbygning af institutioner vil måske muliggøre større seminarier også i mindre tæt beboede områder. Undersøgelser viser, at der som hovedregel bør forudsættes et praktikunderlag, hvor der er halvt så mange praktiksteder som antallet af studerende ved seminariet.

4.3. Miljømæssige spørgsmål

Uanset, om man i overvejelser om miljø tager sit udgangspunkt i begreber som trivsel, nærdemokrati eller samvær, er det rimeligt at antage, at seminariestørrelsen har væsentlig betydning for det daglige liv på seminariet, herunder også direkte uddannelsesmæssigt, f. eks. med hensyn til gennemførelsesfrekvens.

De studerende på seminariet skal i deres uddannelsestid have mulighed for både faglig og personlig udvikling. De skal efter endt uddannelse være i stand til at fungere både i mindre og større miljøer, på institutionerne og i samfundslivet. Det er væsentligt, at de i uddannelsestiden trænes i at forstå og arbejde med de problemer, de her kan stilles overfor.

Den organisatoriske enhed i undervisningen på seminariet vil være klassen (24 studerende). Hertil kommer holddeling (12 studerende) og tilvalgs- og specialelæsning (3-5-8-10 studerende) og fællestimer enten for årgangen eller hele seminariet. I praktikundervisningen vil de studerende oplæres på både mindre og større institutioner, typisk daginstitutioner med 40—52 børn og 4-8 voksne samt skoler med 400-700 børn og 30-60 lærere.

Endvidere vil de studerende blive stillet over for samarbejdsopgaver i seminariets ledelse gennem deltagelse i faste råd og udvalg og en række ad hoc udvalg vedrørende studieuger, rejser og andre arrangementer.

Seminarierne har igennem årene lagt vægt på at skabe et trivselsfremmende miljø med meget snævert samarbejde mellem lærere og studerende. På grund af uddannelsens struktur (vekslen mellem teori/praktik) har det dog selv på ganske små seminarier (2 spor) været umuligt at etablere en kontakt, hvor alle kendte alle, og ofte har kun meget få deltaget aktivt i ledelsesfunktioner, hvorved der har været risiko for en art magtkoncentration såvel i lærergruppen som blandt de studerende.

På et større seminarium må det antages, at flere deltager i samarbejds- og ledelsesfunktioner, således at flere synspunkter repræsenteres.

Der er ikke i forskningsmæssig forstand påvist optimale størrelser for institutioner som f. eks. seminarier. Der synes i høj grad at være tale om relative størrelser, således at de forskellige variabler, som miljødeltagernes alder,

arbejdssituation og forudsætningen for miljøprocesserne, har forskellig vægt, alt efter de samlede forhold, hvori de optræder. Man kan sammenligne børnehave- og fritidspædagogseminariernes størrelse med deres størrelse år tilbage eller med andre pædagogiske institutioner, hvor klientellet har en anden alder. I denne forbindelse må påpeges, at børnehave- og fritidspædagogseminarierne hidtil har været meget små i forhold til andre institutioner af lignende karakter, som f. eks. lærerseminarierne og andre videregående uddannelser, hvor der også lægges vægt på samarbejdsfunktioner og personlighedsudvikling.

Udvalget finder det væsentligt, at der fortsat arbejdes med denne problematik, på børnehave- og fritidspædagogseminarierne, og at miljøet har en sådan størrelse, at de studerende kan gøre erfaringer i og opøve færdighed i at deltage i beslutningsprocesser, hvor princippet én mand - én stemme er gældende (klassen, holdet, årgangen o.s.v.), og tillige i at fungere i et repræsentativt demokrati.

Efter udvalgets opfattelse har de studerende også denne mulighed på et seminarium med mange spor og 400–600 studerende. Udvalget har til brug for sine drøftelser af dette spørgsmål rettet henvendelse til uddannelsesrådet om den pædagogisk mest hensigtsmæssige seminariestørrelse (bilag 5). Rådet har svaret ved at sende uddrag af mødereferatet af 30. januar 1973. Heraf fremgår, at der ikke er nogen klar stillingtagen i rådet, og det er især fra rektorernes side blevet fremført, at det er muligt at opfylde bekendtgørelsens krav på seminarier med under 4 spor. Dette er senere fra rektorernes side blevet gentaget i en henvendelse til direktoratet.

Flere af de seminarier, som udvalget har haft kontakt med, har fremhævet det 3-sporede seminarium som det mest hensigtsmæssige.

4.4. De fysiske rammer

Uddannelsen omfatter en række forskellige fag, hvoraf nogle kræver særlige lokaler m. v.

Foretagne beregninger (bilag 6) viser, at der er væsentlige pædagogiske fordele ved et seminarium af en vis størrelse. Man har taget udgangspunkt i et 4-spors og et 6-spors seminarium og beregnet udnyttelsesmulighederne med hensyn til lokaler, inventar, samlinger og undervisningsmateriel.

Ved et 4-spors seminarium er m^2-forbruget pr. studerende ca. 15 pct. større end ved et 6-spors seminarium, såfremt der stilles samme krav om lokalefaciliteter m. v. Man kan dog ikke her se bort fra, at et 4-spors seminarium på grund af den lave udnyttelse af visse lokaler ikke får stillet de nødvendige speciallokaler m. v. til rådighed, med kvalitetsforringelse af undervisningen til følge.

Vedrørende samlinger, biblioteker m. v. må man konstatere, at der med stigende størrelse vil ske en mere intensiv udnyttelse, idet det dog heller ikke her kan påvises, at netop 6 spor eller 4 spor skulle være den optimale størrelse.

4.5. De økonomiske hensyn

De under 4 nævnte beregninger viser, at etableringsudgifterne pr. studerende er ca 15 pct. større ved et 4-spors seminarium end ved et 6-spors seminarium.

Af bilag 6 fremgår, hvorledes lokaleforbruget er udregnet. Der vil herefter ved et 4-spors seminarium i nettoareal være brug for ca. 2.750 m^2 (9,5 m^2 pr. studerende), og ved et 6-spors seminarium ca. 3.500 m^2 (8,1 m^2 pr. studerende). Tilsvarende beregninger for et 3-spors seminarium har vist, at forbruget pr. studerende er ca. ½ m^2 større end for et 4-spors seminarium. Beregningerne må vurderes med det forbehold, at den under spareforhandlingerne i foråret 1973 skete reduktion af lektionslængden og forøgelsen af holdstørrelser i specialer og tilvalg uden tvivl vil formindske de fornævnte arealbehov.

For så vidt angår driftsomkostninger vil der næppe, med de nuværende regler for klasse- og holdstørrelse, være større besparelser at hente ved forøgede årgangsstørrelser.

Et lige antal spor vil være at foretrække. Herved opnås den pædagogiske fordel, at 2 klasser kan komme til at arbejde ret tæt sammen i det daglige, hvor man ved ulige antal spor kun vil få samarbejdsmuligheder i fællestimerne for en hel årgang eller helt ned i gruppestørrelserne, når man arbejder med tilvalg og speciale. Man vil altså med sporantal deleligt med 2 få mulighed for følgende model: alle 3 årgange udgør seminariet som sådant, 1 årgang udgør 1 gruppe i fællestimer og visse andre anliggender, 2 klasser udgør 1 gruppe i visse fag, 1 klasse udgør 1 gruppe i andre fag, tilvalgs- og specialegrupper på tværs af klasserne udgør de mindste samarbejdsgrupper på seminariet.

Samtidig er der oplagte skematekniske fordele sammenhængende med det ovenfor nævnte, idet man kan samlæse 2 klasser på hold med 16 på hvert hold.

4.6. Udvalgets konklusion

Udvalget har herefter afvejet synspunkterne således:

For et lille seminarium (3 spor og derunder) taler, at der med et begrænset antal lærere og studerende er større mulighed for at lære hinanden at kende og overskue det samlede miljø. Herved bliver kommunikationsvanskeligheder mellem de faste lærere og de studerende mindre, idet trådene samles hos ret få personer. Seminariet kan herved opnå et meget markeret »særpræg«.

Endvidere kan til fordel for det lille seminarium nævnes, at der i tyndt befolkede områder i landet med større spredning af institutioner vil være kortere afstande at tilbagelægge fra de studerendes bopæl til seminariet og praktikinstitutioner.

For et seminarium med 4 spor og derover taler, at der vil være et mere varieret uddannelsesmiljø, både med hensyn til faglige tilbud, herunder højere lærerkvalifikationer, og til synspunkter.

Det er en fordel, at der kan inddrages flere personer i ledelses og samarbejdsfunktioner, og ansvar og arbejdsbyrder herved fordeles blandt de ansatte og de studerende.

For et seminarium med 6 spor taler, at der med hensyn til etableringsudgifter og i udnyttelse af faglokaler, samlinger og bibliotek m. v. vil være væsentlige besparelser i forhold til mindre seminarier.

Udvalget er tilbøjelig til at betragte det 6-sporede seminarium som det pædagogisk og økonomisk mest hensigtsmæssige, men vil dog under hensyntagen til ønsket om en bred landsdækning (kapitel 5) og ud fra de i kapitel 2 nævnte synspunkter om en stort set uændret samlet kapacitet således, at de rummer mindst 4 spor.

Udvalget kan dog acceptere, at der i tyndt befolkede områder på grund af praktikinstitutionernes spredning, eller når ganske særlige forhold i øvrigt taler derfor, endnu i nogle år opretholdes enkelte seminarier med 3 spor. Spørgsmålet om disse seminariers fortsatte størrelse og placering bør senere tages op til overvejelse, såfremt der sker ændringer i befolknings- og praktikunderlaget.

KAPITEL 5

Seminariernes geografiske placering, herunder deres eventuelle tilknytning til andre pædagogiske uddannelsesinstitutioner

I dette kapitel gennemgås indledningsvis de principper, til hvilke der efter udvalgets opfattelse bør tages hensyn ved vurderingen af, hvorledes seminariekapaciteten bør placeres rent geografisk. Derefter nævnes de betingelser, som må være opfyldt, for at et valg, som er truffet under hensyn til de opstillede principper, kan realiseres.

Af praktiske grunde er oversigter og lignende udarbejdet ud fra en amtsinddeling. Det må erkendes, at denne opdeling af landet ikke er særlig begrundet i forhold til spørgsmålet om seminariernes geografiske placering. Imidlertid vil amtsopdelte oversigter stort set i tilstrækkelig grad kunne danne baggrund for retningslinier for justering af kapaciteten, en justering, som ikke kan blive og ikke bør være minutiøs, bl. a. fordi man må arbejde med antal hele spor.

5.1. Principper for den geografiske fordeling af seminariekapaciteten

5.1.1. Hensynet til ansøgerens ønsker

Efter udvalgets opfattelse bør ansøgerens ønsker med hensyn til optagelse være vejledende for den geografiske placering af kapaciteten. Det kunne ganske vist være nærliggende at antage, at ansøgerne fortrinsvis vælger seminarium efter observans og ikke efter geografisk placering. Det har imidlertid vist sig, at langt deri overvejende del af ansøgerne subsidiært ønsker optagelse på et seminarium i nærheden af del: seminarium, de primært har søgt optagelse på, og at seminariernes eventuelle særpræg ikke har særlig betydning for ansøgerne.

Udvalget ønsker at påpege, at værdien af ansøgernes ønsker som rettesnor er begrænset, derved, at ønsker om optagelse til børnehave eller fritidspædagoguddannelsen på steder, hvor der ikke, da ansøgningen indsendtes, var et børnehave- eller fritidspædagogseminarium, ıke kommer til udtryk.

I kapitel 1 belystes forholdet mellem semınariekapacitet og ansøgerønsker i 1972 gennem tabellerne 4—6, der viste, hvor stor en del af de ansøgere, som primært havde søgt optagelse ved et bestemt seminarium i et bestemt amt, man havde kunnet optage. Ligger denne procent i nærheden af landsgennemsnittet - for børnehaveseminarierne 35 pct , for fritidspædagogseminarierne 44,9 pct. - skulle kapaciteten på det pågældende sted svare ret godt til ansøgernes ønsker. Er dette ikke tilfældet, skulle der alt andet lige være behov for en justering.

Oversigterne viser, at især Århus amtskommune og Fyns amtskommune er relativt stærkt søgt i forhold til kapaciteten på børnehavepædagoguddannelsen, men fritidspædagoguddannelsen synes lidt underrepræsenteret i København og i Århus.

5.1.2. Den ligelige geografiske rekruttering

En ligelig geografisk rekruttering betyder i denne sammenhæng, at den procentuelle fordeling af de studerende fordelt på bopælsamter nogenlunde svarer til den procentuelle fordeling af de 20-24-årige på amter. Såfremt denne betingelse er opfyldt, kan det med rimelighed sluttes, at den geografiske fordeling af seminarierne er sådan, at den sikrer en ligelig geografisk rekruttering til uddannelserne.

For den ligelige geografiske rekruttering som fordelingsprincip taler en række argumenter.

5.1.2.1. Hensynet til daginstitutionerne

Det er påvist, at der er en vis tendens til, at pædagoger slår sig ned på den egn, hvor de har fået deres uddannelse. Tilstedeværelsen af et seminarium på en egn skulle herefter gøre det lettere at besætte stillingerne ved daginstitutionerne med uddannede pædagoger. Det må dog bemærkes, at det, selv om der er et seminarium på egnen, kan være vanskeligt at besætte stillingerne i de mere tyndtbefolkede områder fjernt fra de større byer.

5.1.2.2. Udbygning af daginstitutionerne

I forbindelse med de hidtidige oprettelser af nye seminarier har man gjort den erfaring, at den lokale interesse for udbygning på daginstitutionsområdet øges, når der kommer et børnehave- eller fritidspædagogseminarium på egnen.

5.1.2.3. Egnsudvikling

I 1970 rejste en arbejdsgruppe under undervisningsministeriet over for Egnsudviklingsdirektoratet det spørgsmål, om et børnehave- eller fritidspædagogseminarium måtte antages at have en egnsudviklende effekt udover den kulturelle betydning og den økonomiske betydning, seminariets lærerstab og elever har som skatteydere og forbrugere af varer og tjenesteydelser.

Direktoratet svarede i skrivelse af 24. november 1970 (bilag 7), at i det omfang, tilstedeværelsen af et seminarium skulle gøre det lettere at ansætte personale til daginstitutioner, måtte man antage, at tilstedeværelsen af et seminarium kunne have en væsentlig betydning for en virksomheds rekruttering af medarbejdere og dermed for den erhvervsmæssige udvikling i det område, hvor den pågældende uddannelsesinstitution var beliggende. Man pegede i denne forbindelse på, at den kvindelige erhvervsfrekvens i egnsudviklingsområderne med enkelte undtagelser var mindre end i andre egne af landet.

Da der som ovenfor anført har vist sig en tendens til, at dimittenderne fra et seminarium forbliver på den egn, hvor seminariet er beliggende, skulle det rent faktisk være lettere at besætte pædagogstillingerne ved institutionerne, såfremt der er et seminarium på egnen, og et børnehave- eller fritidspædagogseminarium skulle herefter have en vis egnsudviklende effekt.

Egnsudviklingssynspunktet skulle tale for, at egnsudviklingsområder i hvert fald ikke forfordeles - i relation til ligelighedsprincippet - med hensyn til seminariekapacitet, selv om relativt få af ansøgerne på grund af en mindre udviklet uddannelsestradition i egnsudviklingsområder måtte stamme fra disse egne, og seminarierne derfor måtte være relativt lidt søgt. (Det forudsættes her, at ansøgerne er tilbøjelige til at søge optagelse enten nær hjemstedet eller i de største byer, således at fremmed søgning *til* egnsudviklingsområderne ikke kan påregnes).

5.1.2.4. Hensynet til de studerende

Af kapitel 1 fremgår, at langt den overvejende del af ansøgerne til og de optagne ved børnehavepædagoguddannelsen er kvinder, medens kønsfordelingen er nogenlunde lige, for så vidt angår fritidspædagoguddannelsen. Denne kønsfordeling og den stadig fremherskende familietradition, hvorefter familiens bopæl i almindelighed bestemmes af, hvor ægtefællen arbejder, betyder, at en relativt stor del af ansøgerne føler sig stedligt bundet og kun kan acceptere et tilbud om optagelse på et seminarium i nærheden af bopælen.

For såvel mandlige som kvindelige studerende vil en decentralisering være en fordel i økonomisk og boligmæssig henseende, idet leveomkostningerne er lavere uden for storbyerne, og det er lettere at finde logi dér, ligesom flere vil kunne blive i en egn, de kender, og eventuelt kunne blive boende hjemme.

5.1.2.5. Afprøvning af den ligelige geografiske rekruttering

Princippet om den ligelige geografiske rekruttering er afprøvet på 1972-kapaciteten i nedenstående tabel, hvor de i 1972 optagne studerende på børnehave- og fritidspædagogseminarierne er procentuelt fordelt på forældres bopælsamt og sammenholdt med de 20-24-årige i 1970-1985, ligeledes procentuelt fordelt på amter. Tabellen viser, at det geografiske rekrutteringsmønster for de optagne i 1972 stort set svarer til de 20-24-åriges geografiske fordeling frem til 1985, under den antagelse, at de fremtidige flytninger i befolkningen svarer til de i 1965-70 konstaterede. Seminariernes nuværende geografiske placering bevirker altså et jævnt geografisk rekrutteringsgrundlag. Det bemærkes, at også ansøgerne til seminarierne i 1972 groft sagt havde samme procentuelle fordeling på bopælsamter.

5.1.3. Placering i tilknytning til uddannelsescentre og uddannelsesinstitutioner i øvrigt

Af bilag 8 fremgår placeringen af børnehave- og fritidspædagogseminarierne i forhold til børneforsorgsseminarier, lærerseminarier, universiteter, omsorgsassistentseminarier og Danmarks Lærerhøjskole med provinsafdelinger. Kortet viser, at der i dag tilsyneladende er tale om en ret udtalt koncentration af pædagogiske og so-

Tabel 10. Optagne studerende på børnehave- og fritidspædagogseminarierne i 1972 fordelt efter forældres bopælsamt samt fordelingen af 20-24-årige i 1970, 1975, 1980 og 1985 - ligeledes på amter

	Børneh.-pæd.stud. 1972 pct.	Fritids-pæd.stud. 1972 pct.	20–24-årige 1970 pct.	20–24-årige 1975 pct.	20–24-årige 1980 pct.	20–24-årige 1985 pct.
Nordøstsjælland	32.9	42.9	38.4	37.3	37.4	38.2
Vestsjællands amtskommune	3.7	4.2	4.9	5.2	5.1	5.1
Storstrøms amtskommune	4.0	3.6	4.3	4.3	4.1	3.7
Bornholms amtskommune	0.7	1.1	0.8	0.8	0.8	0.7
Øst for Storebælt	41.3	51.8	48.4	47.6	47.4	47.7
Fyns amtskommune	7.3	4.7	8.2	8.1	8.1	8.0
Sønderjyllands amtskommune	4.5	4.5	4.3	4.6	4.8	4.7
Ribe amtskommune	3.7	2.9	3.7	4.0	4.1	4.0
Vejle amtskommune	5.8	3.4	6.1	6.2	6.2	6.3
Ringkøbing amtskommune	4.4	4.7	4.7	4.9	5.1	5.1
Århus amtskommune	10.4	9.5	12.4	12.3	11.9	12.3
Viborg amtskommune	4.4	2.8	3.7	3.8	3.8	3.6
Nordjyllands amtskommune	9.4	3.6	8.5	8.5	8.6	8.3
Vest for Storebælt	49.9	36.1	51.6	52.4	52.6	52.3
Uoplyste	8.8	12.1	–	–	–	–
Hele landet	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kilde: Landsplanudvalgets befolkningsfremskrivninger. Januar 1971.

cialpædagogiske uddannelsessteder, især omkring de store byer. Der er dog kun i et par tilfælde tale om bevidst integration af børnehave- og fritidspædagoguddannelsen og andre uddannelser, og da i en mindre indgribende form. Videst er man indtil videre gået i Hjørring, hvor man har lokale- og lærerfællesskab med lærerseminariet, og i Ikast, hvor der ved samme seminarium uddannes børnehavepædagoger, fritidspædagoger og børneforsorgspædagoger. Også her er der kun tale om integration med hensyn til lokaler og lærere. I bilag 9 og 10 har man nærmere beskrevet integrationen i Ikast og Hjørring.

En stillingtagen til, hvorvidt geografisk placering i tilknytning til uddannelsescentre eller andre uddannelsessteder er ønskelig, forudsætter en stillingtagen til ønskeligheden af integration eller, for så vidt angår mere indgribende former for integration, et skøn over, hvorvidt der er grund til at holde muligheden for integration åben.

I lov nr. 209 om uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger af 21. maj 1969 § 2, stk. 1, er anført:

Undervisningsministeren kan efter forhandling med uddannelsesrådet bestemme, at uddannelse erhvervet andre steder kan indgå i børnehave- og fritidspædagoguddannelserne efter nærmere regler, og at der på seminarierne kan indrettes undervisning, som led i beslægtede uddannelser.

Endvidere er der efter lovens § 7, nr. 2, åbnet mulighed for meritoverføring, idet »studerende, der har sådanne forkundskaber i et eller flere af uddannelsens fag, at deltagelse i undervisningen må anses for unødvendig, helt eller delvis kan fritages derfor«.

I uddannelsesbekendtgørelsen er der skabt mulighed for at skifte studieretning og for fritagelse for fag eller kurser. I praksis udnyttes denne mulighed i et vist omfang.

Forudsætningerne for disse bestemmelser er bl. a. socialuddannelseskommissionens bemærkninger til lovforslaget og tilsvarende bestemmelser i lov og bekendtgørelse om uddannelse af folkeskolelærere, ligesom der er en generel tendens til fleksibilitet på uddannelsesfeltet.

Der er altså ikke i de gældende bestemmel-

ser i formel henseende foreskrevet samarbejde eller integration mellem børnehave- og fritidspædagoguddannelserne og andre nærmere specificerede uddannelser.

Samarbejde/integration har dog fundet sted eller kan tænkes at ville finde sted efter forskellige modeller, af hvilke 5, mellem hvilke der atter kan tænkes glidende overgange og kombinationer, her skal beskrives.

5.1.3.1. Samarbejde om lokaler og placering i uddannelsescentre

Som eksempler på lokalesamarbejde kan nævnes samarbejde om faglokaler, foredragssal, kantine m.v. Hvis det drejer sig om egentlige undervisningslokaler, må det antagelig være samarbejde med beslægtede uddannelser, der har samme fagkreds, men drejer det sig om kantine o. 1., er det underordnet, om der er uddannelsesmæssige ligheder.

Sådant samarbejde findes allerede. I Hjørring og Ikast er der fælles undervisningslokaler m.v. med henholdsvis lærerseminariet og børneforsorgsseminariet, på Montessoriseminariet har man kantinefællesskab med en teknisk skole.

Placering i uddannelsescentre, således at institutionerne er placeret på centrets grund med egne lokaler, muliggør også samarbejde. Som eksempel kan nævnes placering af den sociale højskole ved Odense universitet.

En sådan mulighed har bl. a. været drøftet i forbindelse med Esbjerg, Odense og Ålborg børnehave- og fritidspædagogseminarier og nævnt i forbindelse med Jydsk børnehaveseminarium og Jydsk fritidshjemsseminarium.

5.1.3.2. *Integration med hensyn til lærere*

Der tænkes her på lærerfællesskab, hvor lærere underviser i flere uddannelser (f. eks. Hjørring og Ikast). Her forudsættes samme fag, og der kan både tænkes på beslægtede og ubeslægtede uddannelser. Så snart man bevæger sig på anvendelsesniveauet, må der være tale om beslægtede uddannelser.

5.1.3.3. *Integration med hensyn til korte undervisningssekvenser*

Man har på lokalt plan indledt samarbejde f. eks. med arkitektskoler, hvor studerende i en kort periode - f. eks. en studieuge - arbejder på samme projekt (indretning og byggeri af institutioner). Under den to-årige uddannelse arrangerede flere uddannelsesinstitutioner fælles forelæsninger i psykiatri på Rigshospitalet.

Det vil udmærket kunne tænkes, at der etableres fælles undervisningsprogrammer for børnehave- og fritidspædagogstuderende og studerende fra f. eks. Danmarks biblioteksskole, Den danske filmskole, de sociale højskoler

5.1.3.4. *Integration med hensyn til længere undervisningsforløb*

Her må det være en forudsætning, at der er tale om perioder, hvor studerende i beslægtede uddannelser arbejder med de samme undervisningsmål, på samme niveau og med samme indhold, hvor forskellige forudsætninger og metoder fra tidligere undervisning kan samles. Herved beriges undervisningen, idet flere aspekter inddrages. Som eksempel herpå kunne nævnes samlæsning af speciale A på lagrerseminarier og speciale om indskoling for børnehave- og fritidspædagogstuderende, eller samlæsning af speciale C på lærerseminarier og børnehave- og fritidspædagogstuderende i specialer om visse handicapgrupper, observationsskoler el. lign. og samlæsning i mangfoldige emner, f. eks. kriminologi og stofmisbrug, for fritidspædagogstuderende og børneforsorgspædagoger af A-linien.

I øvrigt vil der være en lang række andre emner bl. a. af almen pædagogisk-psykologisk art, hvor der kan etableres fællesundervisning. Disse muligheder gælder både for den obligatoriske undervisning og frivillige kurser.

Forudsætning for et sådant samarbejde er tillige geografisk nærhed og fællesplanlægning af undervisningens perioder/indhold/lærerfordeling.

5.1.3.5. *Egentlig uddannelsesintegration*

Som eksempel herpå kan nævnes basisuddannelser. Man kan tænke sig fællesundervisning i begyndelsen af et studieforløb og senere grendeling/specialisering eller totalsammenlægning af uddannelser, hvor der enten kan tilbydes valgmuligheder i forskellige kombinationer eller sigtes mod en bred indføring i samtlige fag/discipliner for alle studerende. Den sidste mulighed er dog mindre hensigtsmæssig, idet den enten må medføre længere studietid eller større overfladiskhed i behandlingen af stoffet.

Basisuddannelse med senere grendeling/specialisering findes på Roskilde universitet inden for de humanistiske og samfundsvidenskabelige fag. Modeller for basisuddannelser, omfattende børnehave- og fritidspædagoguddannelsen, er beskrevet i socialuddannelseskommissionens betænkning og i betænkningerne vedrørende Ålborg universitetscenter.

Skal børnehave- og fritidspædagoguddannelserne indgå i et sådant projekt, må forudsætningen være ret store uddannelsessteder, hvor der er mulighed for grendeling, eventuelt meget nær beliggende institutioner. Endvidere må der være nøje tidsmæssig fællesplanlægning og stor overensstemmelse med hensyn til uddannelsernes mål, indhold og niveau.

5.2. Udvalgets konklusion

For så vidt angår det under 5.1.3.1. beskrevne samarbejde med hensyn til lokaler eller grund, er det udvalgets opfattelse, at en sådan integrationsform indebærer så åbenbare miljømæssige og praktiske fordele, at den bør anbefales. Det er vigtigt for de studerende at have lejlighed til at møde andre studerende, også studerende fra ubeslægtede uddannelser, og det vil normalt være mest økonomisk, såfremt de samme fællesfaciliteter udnyttes af flere uddannelsesinstitutioner.

Den under 5.1.3.2 beskrevne integrationsform, lærerfællesskabet, der som nævnt bedst lader sig realisere med hensyn til beslægtede uddannelser, er efter udvalgets opfattelse for så vidt også et værdigt formål med placering af seminarierne i nærheden af undervisningscentre og beslægtede uddannelsesinstitutioner. Man er opmærksom på, at lærerfællesskab kan give anledning til problemer, specielt i indkøringsperioden.

Muligheden for integration med hensyn til korte undervisningssekvenser (5.1.3.3) er også en positiv følge af placering af børnehave- og fritidspædagogseminarier i nærheden af andre uddannelsesteder. Ofte vil hidtil upåagtede fælles interessesfærer og dermed eventuelle samarbejdsfelter komme for dagen, når relativt forskelligartede uddannelsesinstitutioner placeres så nær hinanden, at samarbejde med hensyn til korte undervisningssekvenser bliver praktisk muligt.

Integration med hensyn til længere undervisningsforløb (5.1.3.4) vil klart forudsætte geografisk nærhed. Som fordele kan nævnes, at muligheden for inden for givne økonomiske rammer at tilbyde de studerende et varieret undervisningsforløb forbedres, og at de studerende får et bredere udsyn ved allerede på studieniveau at skulle samarbejde med studerende fra andre uddannelsesretninger. Integration under denne form vil, hvis den gennemføres med hensyn til den obligatoriske uddannelse, efter de nugældende regler forudsætte godkendelse som forsøg, hvilket igen indebærer, at der i hvert enkelt tilfælde bliver tale om en konkret vurdering af planerne.

Udvalget ser det ikke som sin opgave at tage stilling til, om egentlig uddannelsesintegration (5.1.3.5) bør finde sted. Da der som tidligere beskrevet er stillet flere forslag om integration under denne form, mener udvalget dog, at det ville være et udtryk for manglende fremsyn eller endog direkte fremskridtshæmmende, hvis man traf nye beslutninger om geografisk placering af børnehave- og fritidspædagogseminarier uden så vidt muligt at tage integrationsmuligheden i betragtning. Denne mulighed taler for en placering i umiddelbar nærhed af uddannelsesinstitutioner, eventuelt uddannelsescentre, hvor også andre pædagogiske uddannelser er repræsenteret.

Arbejder man allerede nu for på det fysiske plan at forberede en eventuel egentlig uddannelsesintegration, undgår man dels, at udviklingen hæmmes unødigt på grund af, at man ikke har de fornødne bygningsmæssige faciliteter til en fællesuddannelse, dels at bygninger, indrettet til børnehave- og fritidspædagoguddannelsen, må betragtes som fejlinvesteringer, idet de isoleret set er for små til at rumme en fællesuddannelse og samtidig er så uheldigt placeret, at de ikke i bygningsmæssig henseende kan lægges sammen med en »søsterinstitution«.

Udvalget ønsker at understrege vigtigheden af, at en eventuel integration med læreruddannelsen ikke kommer til at betyde, at børnehave- og fritidspædagoguddannelsens elementer skubbes i baggrunden, og at en eventuel integration med de socialpædagogiske uddannelser i øvrigt ikke kommer til at betyde, at den nuværende børnehave- og fritidspædagoguddannelse forringes eller ikke forbedres i samme grad, som tilfældet ville være, hvis integration ikke havde fundet sted.

Udvalgets indstilling er herefter den, at man så vidt muligt bør placere børnehave- og fritidspædagogseminarierne nær ved andre uddannelsesinstitutioner. En sådan placering er øko-

nomisk mest hensigtsmæssig, og hensynet til forskellige former for integration kan tilgodeses. Integrationshensynet er i relation til enkeltstående uddannelsessteder stærkest for så vidt angår de øvrige socialpædagogiske uddannelsessteder og lærerseminarierne, men har nok allermest vægt i relation til uddannelsescentre, i hvilke også andre socialpædagoguddannelser og/eller læreruddannelsen har fundet indpas. Her vil der være mulighed for integration med såvel beslægtede som ubeslægtede uddannelser.

En løsere tilknytning til uddannelsescentre (der tænkes her især på centre for videregående uddannelse og forskning) kan i øvrigt være anbefalelsesværdig for seminarier, som ikke har mulighed for fysisk integration i et center. Et sådant løsere samarbejde kan f. eks. tænkes at bestå i, *at* centret deltager i eksamenstilrettelæggelse og -kontrol, *at* seminariets lærere modtager efteruddannelse ved centret, og *at* centret fungerer som videreuddannelsesinstitution for uddannede pædagoger, hvis grunduddannelse gøres umiddelbart kompetencegivende til denne videreuddannelse. Centrets funktion som videreuddannelsesinstitution bør dog ikke gøres afhængig af, om pædagogen er uddannet ved det associerede seminarium.

Videreuddannelse for børnehave- og fritidspædagoger på Danmarks Lærerhøjskole og dennes provinsafdelinger vil dog antagelig være den foretrukne og naturligste mulighed, og denne virksomhed er da også i de senere år udvidet. Der er her lejlighed for de uddannede pædagoger til i et vist omfang at samarbejde med folkeskolens lærere og at deltage i projekter, foranstaltet af DLH's forskellige institutter samt at holde sig ajour med den nyere pædagogiske forskning.

Efteruddannelse (på grunduddannelsesniveau) har man derimod med udmærkede erfaringer gennemført på seminarier rundt om i landet ud fra et ønske om, at det for alle pædagoger skal være muligt at kunne ajourføre sin viden uanset geografisk tilhørsforhold. Det betragtes også som en fordel for seminarierne at deltage i denne virksomhed, idet seminarielærerne herved har mulighed for at ajourføre deres viden om situationen på institutionsfeltet.

Udvalget mener ikke at kunne fremhæve et af de foran opstillede 3 hovedprincipper som det vægtigste. Efter udvalgets opfattelse bør alle 3 principper indgå i de geografiske overvejelser, som begrænses naturligt af hensynet til, hvor der allerede findes seminarier, disses størrelse, udbygningsmuligheder etc. Hensynet til daginstitutionernes muligheder for at ansætte uddannede pædagoger er dog efter udvalgets opfattelse så afgørende, at ligelighedsprincippet bør være et væsentligt moment ved den geografiske kapacitetsfordeling, og at der derfor bør gennemføres den størst mulige spredning af kapaciteten.

For at et valg, som i videst muligt omfang måtte tilgodese de foran opstillede hovedprincipper, lader sig realisere, er det en nødvendighed, *at* hensigtsmæssige bygninger kan tilvejebringes, *at* kvalificerede lærerkræfter skønnes at være til rådighed, og *at* der findes tilstrækkelig mange kvalificerede praktikinstitutioner i omegnen.

Hidtil har initiativ til oprettelse af seminarier væsentligst været udvist af lokale kredse, men udvalget mener ikke, at man med hensyn til geografisk placering af nye seminarier eller geografisk omplacering af allerede eksisterende seminarier kun skal vælge steder, hvor der på forhånd har været udvist lokal interesse for placering af et seminarium.

Vedtagelsen af uddannelsesloven og af loven om statsstøtte til private seminarier m. v. samt den betydelige offentlige interesse, der har været for dette uddannelsesområde, viser, at det nu betragtes som en statsopgave at påtage sig ansvaret for uddannelse af børnehave- og fritidspædagoger og at inddrage disse uddannelser i en samlet planlægning for hele uddannelsessystemet med smidige horisontale og vertikale forbindelseslinier.

Under hensyntagen til integrationsbestræbelser, herunder med statslige uddannelsesinstitutioner, og ønskeligheden af, at der fra centralt hold kan iværksættes pædagogisk forsøgs- og udviklingsarbejde, skal udvalget pege på muligheden for oprettelse af statsseminarier, respektive omdannelse af et eller flere af de bestående seminarier til statsseminarier.

KAPITEL 6

Udvalgets indstilling

Ved udarbejdelsen af udvalgets forslag om den samlede uddannelseskapicitet og den geografiske placering af seminarierne har man taget udgangspunkt i det i de foregående kapitler indeholdte.

I afsnit 6.1 gennemgås udvalgets indstilling vedrørende den samlede uddannelseskapicitet og i afsnit 6.2 udvalgets indstilling vedrørende de eksisterende seminarier. Afsnit 6.3 omhandler udvalgets indstilling vedrørende oprettelse af nye seminarier, og i afsnit 6.4 berøres de økonomiske konsekvenser af udvalgets indstilling kort.

6.1. Indstilling vedrørende den samlede fremtidige uddannelseskapacitet

I kapitel 2 er redegjort for den fremtidige behovsdækning med børnehave- og fritidspædagoger på grundlag af de til socialuddannelseskommissionens tidligere omtalte betænkning »Sociale uddannelser« udarbejdede prognoser. Udvalget har i samme kapitel påvist en række faktorer, der bevirker, at de nævnte prognoser må betragtes som usikre.

På trods af usikkerheden i behovsprognoserne har udvalget dog ikke kunnet anbefale en væsentlig kapicitetsudbygning, da denne efter de foreliggende beregninger ville være baseret på for mange færdiguddannede i forhold til den forventede efterspørgsel.

På den anden side bevirker usikkerheden i de opstillede prognoser, sammenholdt med det store antal uddannelsessøgende, at udvalget heller ikke kan anbefale en nedskæring af den nuværende uddannelseskapacitet eller nedlæggelse af enkelte seminarier.

Ved udvalgets stillingtagen til den samlede uddannelseskapacitet har det også været af betydning, at man ikke finder det rigtigt at foregribe eventuelle fremtidige ændringer i uddannelserne.

Udvalget finder det imidlertid påkrævet, **at** der snarest muligt tages endelig stilling til den sociale uddannelseskommissions forslag og til de øvrige tanker om integration med lærerseminarier og universitetscentre m. v., således at der herved skabes det fornødne brede grundlag for en sammenhængende planlægning.

Udvalget har ved gennemgangen af de eksisterende seminariers lokaleforhold konstateret, at seminarierne som følge af den i de senere år gennemførte kapicitetsudvidelse er blevet større, uden at faciliteterne er forbedret i takt hermed, og at den generelle standard i relation til uddannelsens krav og tilsvarende uddannelsesinstitutioners lokalemæssige standard er særdeles ringe. Udvalget skal derfor understrege nødvendigheden af, at der under alle omstændigheder investeres midler til forbedring af de eksisterende seminariers lokaler, især for så vidt angår seminarier, om hvis fremtidige forhold udvalget ikke har været i tvivl.

Udvalgets overvejelser i kapitel 4 angående den mest hensigtsmæssige seminariestørrelse giver - da der på nuværende tidspunkt er et stort antal 3-sporede seminarier - anledning til visse mindre justeringer. Udvalget har derfor, som det vil fremgå af afsnit 6.2., indstillet, at de fleste seminarier i forbindelse med forventede forbedringer af lokaleforholdene justerer uddannelseskapaciteten i overensstemmelse med, at 4-6 spor må anses for at være den mest hensigtsmæssige seminariestørrelse. Nogle af de eksisterende seminariers kapacitet finder udvalget dog indtil videre at måtte acceptere på 3 spor, og de faktorer, der i det enkelte tilfælde begrunder denne indstilling, er anført nedenfor i afsnit 6.2.

Udvalget har i kapitel 5 lagt vægt på den ligelige geografiske fordeling af seminariekapaciteten. Under hensyntagen til, at behovsprognoserne ikke giver udvalgets flertal anledning til ændringer i den samlede uddannelseskapacitet, samt til, at den nuværende geografiske fordeling af kapaciteten stort set må betragtes som rigtig, giver denne faktor kun udvalget anledning til at indstille enkelte småjusteringer.

De fornævnte mindre justeringer af kapaciteten ved nogle af de eksisterende seminarier betyder, at udvalgets nedenfor anførte konkrete forslag, der forventes gennemført inden 1985, vil medføre en mindre samlet kapacitetsudvidelse på fra 103 spor i 1972 til 111 spor i 1985, jfr. bilag 11.

6.2. Indstilling vedrørende de eksisterende seminarier

Storkøbenhavn

For samtlige seminarier i det storkøbenhavnske område gælder det, at der vil være gode muligheder for samarbejde med universitet, Danmarks Lærerhøjskole, lærerseminarier, børneforsorgsseminarier og personalehøjskolen.

A Ibertslund Børnehaveseminarium

Udvalget henstiller, at de lokaler, Herstedernes kommune har tilbudt seminariet fra januar 1974, snarest muligt indrettes således, at der skabes mulighed for en kapacitetsudvidelse fra 3 spor til 4 spor.

Det må betragtes som en fordel, såfremt seminariet får mulighed for i løbet af 10-15 år at rykke ind i bygninger, som er opført til formålet.

Dansk Fritidshjemsseminarium

En udvidelse af seminariets lejemål bør efter udvalgets opfattelse tilstræbes med henblik på en udvidelse af seminariets kapacitet fra 3 spor til 4 spor.

Det bemærkes, at efter det for udvalget oplyste, er bygningen brugelig, men ikke ideel til formålet, og seminariet må derfor have interesse i med tiden at kunne rykke ind i et egentligt seminariebyggeri.

Frøbelseminariet

Seminariet har allerede i forbindelse med indflytningen i en tidligere industriejendom i København udvidet sin optagelseskapacitet til 6 spor, og udvalget finder, at ejendommen, som for øjeblikket er genstand for en gennemgribende ombygning, må anses for fuldt forsvarlig til et 6-sporet seminarium.

Gladsaxe-Seminariet for Børnehave- og Fritidspædagoger

Udvalget indstiller, at bygningen i Gladsaxe, som må anses for at være mindre egnet til at huse et seminarium, som planlagt fraflyttes i begyndelsen af 1975, og at seminariedriften herefter alene koncentreres om bygningen i Ballerup, samtidig med, at kapaciteten nedsættes fra 12 spor til 8 spor.

Holte Børnehaveseminarium

Udvalget mener, at det på grund af et hensigtsmæssigt tilbygningsprojekt skulle være forsvarligt efter gennemførelsen af den projekterede tilbygning at udvide seminariets kapacitet fra 3 spor til 4 spor.

Københavns Børnehaveseminarium

Seminariets nuværende lokalesituation er så uholdbar, at man end ikke har mulighed for at opretholde den hidtidige kapacitet på 3 spor. Udvalget finder derfor, at en løsning af seminariets lokaleproblemer bør skabes enten gennem indgåelse af et supplerende lejemål i den ejendom, i hvilken seminariet for øjeblikket har til huse, gennem indgåelse af et nyt lejemål eller gennem erhvervelse af egne bygninger, kapaciteten kan udvides fra 3 spor til 4 spor.

Ved lokaleændring bør seminariets kapacitet udvides fra 3 til 4 spor.

Montessori-Seminariet

Udvalget indstiller, at seminariets lejemål med staten snarest muligt udvides således, at kapaciteten kan udvides fra 3 spor til 4 spor.

Seminariet for Fritidspædagoger

Under hensyn til, at yderligere lokaler i den af seminariet ejede ejendom frigøres til brug for seminariet inden august 1974, anser udvalget det for forsvarligt også på længere sigt, at seminariet fortsætter som 4-sporet i sin nuværende bygning.

Seminariet for Småbørnspædagoger

Da den bygning i Teglgårdsstræde, i hvilken seminariet har til huse, efter udvalgets opfattelse må anses for at være uhensigtsmæssig, og da en ombygning dels vil være uforholdsmæssig bekostelig og dels ikke vil kunne give et

tilfredsstillende resultat, er det en afgørende forudsætning for seminariets fortsatte eksistens, at det inden for en overskuelig fremtid flytter til egnede lokaler.

Seminariet har over for udvalget givet udtryk for, at man af miljømæssige grunde ikke ønsker en kapacitetsudvidelse. I dette tilfælde, hvor en seminariestørrelse på 3 spor ikke lader sig begrunde med, at seminariet kan forblive i sine hidtidige lokaler, men hvor en flytning under alle omstændigheder er nødvendig, mener udvalget imidlertid ikke at kunne bortse fra de fordele af pædagogisk og økonomisk art, som man mener er forbundet med en seminariestørrelse på mindst 4 spor.

Tårnby Børnehaveseminarium

Udvalget anbefaler, at det snarest muligt tillades seminariet at indgå i et supplerende lejemål om ca. 1200 m² i en påtænkt nyopført nabobygning, da dette må anses for en forudsætning for, at seminariet kan opretholde sin nuværende kapacitet på 4 spor.

Selv med lokaleudvidelsen bliver seminariets lokaleforhold - blandt andet på grund af opdelingen i 2 adskilte bygninger - næppe fuldt tilfredsstillende, hvorfor det vil være fordelagtigt, såfremt der på længere sigt skabes mulighed for, at seminariet kan flytte til bygninger, som er opført til formålet.

Øvrige Sjælland og Lolland-Falster

Frobel-Højskolen

Seminariet vil i forbindelse med den planlagte udflytning til Roskilde blive udvidet fra 3 til 6 spor og vil blive placeret i hensigtsmæssige bygninger så nær universitetscentret, at en eventuel integration ikke skulle støde på vanskeligheder.

Hillerød Børnehaveseminarium

Der er i den ejendom, som seminariet fra 1974 får fuld rådighed over, mulighed for uden væsentlige omkostninger at udvide kapaciteten fra 3 til 4 spor, og udvalget må anbefale, at dette gennemføres.

Seminariet har mulighed for samarbejde med Hillerød afdeling af Jægerspris børneforsorgsseminarium.

Slagelse Børnehaveseminarium

Under hensyn til det nuværende befolkningsmæssige grundlag i Vestsjælland og Storstrømsamtet har udvalget drøftet muligheden for en sammenlægning af seminariet med Nykøbing F. børnehaveseminarium. På grund af de ret store afstande, dels mellem de to seminarier, dels til praktikstederne, og under hensyntagen til den befolkningsmæssige tilvækst i Vestsjællands amt kan udvalget imidlertid ikke anbefale en sådan løsning. Udvalget skønner dog, at der ikke for tiden er behov for en kapacitetsudvidelse i området, hvorfor det findes rimeligt at acceptere, at seminariet indtil videre forbliver 3-sporet i de eksisterende lokaler, samt at en yderligere udbygning stilles i bero.

Seminariet har mulighed for samarbejde med Sydsjællands børneforsorgsseminarium.

Nykøbing F. Børnehaveseminarium

Der henvises til det under Slagelse Børnehaveseminarium vedrørende en eventuel sammenlægning med Nykøbing F. Børnehaveseminarium anførte. Under hensyn hertil, samt til at der i Storstrømsamtet er en befolkningsmæssig tilbagegang, indstiller udvalget, at seminariet indtil videre fortsætter som 3-sporet i de nuværende lokaler, og at seminariets byggeplaner stilles i bero. Viser der sig senere at være behov for en justering af kapaciteten, må seminariets forhold påny overvejes.

Der er mulighed for samarbejde med Danmarks Lærerhøjskoles afdeling og lærerseminariet i Vordingborg.

Fyn

Odense Børnehave- og Fritidspædagogseminarium

Seminariet vil ved den planlagte opførelse af et nyt undervisningskompleks blive udvidet fra 4 til 6 spor og vil blive søgt placeret i forbindelse med Odense universitetscenter, hvilket vil muliggøre en integration med de ved centret placerede uddannelser. Der er endvidere mulighed for samarbejde med de øvrige socialpædagogiske uddannelsessteder i byen.

Udvalget må dog påpege, at 6 spor i forhold til kapacitetsfordelingen i det øvrige land er relativt lidt, hvorfor udvalget finder det ønskeligt, at seminariet sikrer sig en så stor grund, at en eventuel senere udbygning muliggøres.

Jylland nord

Hjørring Seminarium

Udvalget lægger vægt på, at børnehavepædagoglinien ved seminariet bevares, men man mener dog, at det må være en forudsætning herfor, at der etableres et forsøg i form af en egentlig integration mellem børnehavepædagog- og læreruddannelsen. Man kan endvidere anbefale, at kapaciteten i forbindelse med den forestående tilbygning til seminariet udvides fra 3 til 4 spor.

Ålborg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium

Udvalget kan acceptere, at seminariet allerede fra august 1973 har nedsat kapaciteten fra 5 til 4 spor, men samtidig må man anbefale, at der arbejdes videre med de skitserede planer om et lokalemæssigt samarbejde med børneforsorgsseminariet og en eventuel integration med nogle af de til Ålborg universitetscenter henlagte uddannelser.

Jylland øst

For samtlige seminarier i Århus er der mulighed for samarbejde med universitetscentret, Danmarks Lærerhøjskole, lærerseminarier og børneforsorgsseminariet.

Jydsk Børnehaveseminarium

Udvalget indstiller, at seminariet, der har 3 spor, snarest muligt sammenlægges med Jydsk Fritidshjemsseminarium, der ligeledes har 3 spor, til et børnehave- og fritidspædagogseminarium med 6 spor, samt at seminariernes lokaleforhold, der efter det oplyste er relativt dårlige, søges forbedrede gennem nybyggeri, der placeres i tilslutning til et planlagt uddannelsescenter i Århusområdet.

Jydsk Fritidshjemsseminarium

Der henvises til de ovenfor under Jydsk Børnehaveseminarium anførte.

Socialpædagogisk Børnehaveseminarium

Udvalget kan anbefale, at seminariet støttes i sine bestræbelser for at udvide kapaciteten fra 3 til 4 spor. Man skal endvidere indstille, at der under hensyn til seminariets relativt dårlige lokaleforhold skabes mulighed for, at seminariet med tiden flytter til lokaler, der er indrettet til formålet.

Viborg Børnehaveseminarium

Udvalget finder, at seminariets lokaleforhold, når de igangværende tilbygningsarbejder er tilendebragt, må anses for særdeles tilfredsstillende til et 6-sporet seminarium. Det bemærkes, at seminariet har samarbejdsmuligheder med Danmarks Lærerhøjskoles afdeling i Skive, samt lærerseminarierne i Skive og Silkeborg.

Jylland vest

Esbjerg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium

Udvalget indstiller, at seminariets samlede kapacitet nedsættes fra 7 til 6 spor, samt at en fysisk sammenlægning af seminariets to afdelinger i forbindelse med de skitserede planer for en udflytning til et planlagt universitetscenter søges fremmet, når de nuværende lejemål udløber. Seminariet har mulighed for samarbejde med Danmarks Lærerhøjskole, lærerseminariet og børneforsorgsseminariet.

Holstebro Børnehaveseminarium

Under hensyn til det befolkningsmæssige grundlag i området, har udvalget drøftet muligheden for en sammenlægning af seminariet med Ikast-Seminariet for socialpædagoger, men har som følge af de ret store afstande dels mellem de to seminarier, dels til seminariernes praktiksteder, ikke kunnet anbefale en sådan løsning. På den anden side har man, da der i hvert fald for tiden ikke er behov for en kapacitetsudvidelse i området, fundet det rimeligt at acceptere, at begge de nævnte seminarier videreføres som 3-sporede.

Efter det om Holstebro børnehaveseminariums nuværende lokaleforhold oplyste, finder man det endvidere ikke forsvarligt på nuværende tidspunkt at fremme de indsendte planer for en nybygning på bekostning af andre seminariers byggeplaner.

Seminariet har mulighed for samarbejde med Danmarks Lærerhøjskoles afdeling i Skive samt lærerseminarierne i Nr. Nissum og Skive.

I kast-Seminariet for socialpædagoger

Der henvises til det under Holstebro Børnehaveseminarium anførte, idet tilføjes, at udvalget finder det anbefalelsesværdigt, at det igangværende samarbejde med børneforsorgspædagoguddannelsen intensiveres.

Under henvisning til udvalgets førnævnte indstilling om, at seminariet videreføres med i alt 3 børnehave- og fritidspædagogspor samt til det om seminariets nuværende lokaleforhold oplyste, finder udvalget ikke at kunne anbefale, at de indsendte byggeplaner fremmes. Seminariet har yderligere mulighed for samarbejde med lærerseminariet i Herning.

Jylland syd

Kolding Børnehaveseminarium

Under hensyn til det om søgningen til seminariet, om praktiksteder i området og om seminariets mulighed for en forbedring af de eksisterende lokaleforhold oplyste, finder udvalget det rimeligt, at seminariet foreløbig videreføres som 3-sporet. På langt sigt vil det rimeligvis blive nødvendigt med et nybyggeri til seminariet, og udvalget må i så fald anbefale, at dette sker i tilslutning til det planlagte uddannelsescenter og med en samtidig kapacitetsudvidelse til 4 spor. Seminariet har mulighed for samarbejde med lærerseminariet.

Åbenrå Børnehave- og Fritidspædagogseminarim

Udvalget finder, at seminariet, når det igangværende byggeri er fuldført, vil have hensigtsmæssige lokaler til et 4-sporet seminarium. Der er mulighed for samarbejde med Danmarks Lærerhøjskoles afdeling og lærerseminariet i Haderslev.

6.3. Indstilling vedrørende de foreliggende ansøgninger om oprettelse af nye seminarier

Som det fremgår af det foran under 6.1. om den fremtidige uddannelseskapacitet anførte, finder man ikke anledning til at ændre den nuværende kapacitet bortset fra enkelte justeringer, der væsentligst er begrundet i geografiske hensyn og hensynet til en hensigtsmæssig seminariestørrelse. Udvalget må derfor indstille, at der ikke for tiden planlægges oprettelse af nye børnehave- og fritidspædagogseminarier.

6.4. Indstillingens økonomiske konsekvenser

I forbindelse med de fornævnte indstillinger om justeringer af uddannelseskapaciteten og forbedringer af de eksisterende seminariers lokaleforhold har udvalget taget hensyn til det om de bevillingsmæssige rammer for tidsrummet 1973-74 til 1977-78 oplyste. Det skulle således efter udvalgets beregninger være muligt inden udgangen af finansåret 1977-78 at følge udvalgets indstilling vedrørende flertallet af de 26 seminarier.

Under forudsætning af, at der ikke i planlægningsperioden frem til 1985 sker væsentlige ændringer i størrelsen af drifts- og anlægsbevillingerne til børnehave- og fritidspædagogseminarierne, skulle udvalgets indstilling kunne være gennemført i 1985.

København i august 1973.

Ole Asmussen — **Gertrud Berg**

Agnete Engberg
formand — **Thorkild Hansen**

Per Kjeldsen — **Erik Nejrup**

Leif Randeris Poulsen — **L. P. Sønderholm**

Marianne Hartling — *O. Gøttsche Sørensen*

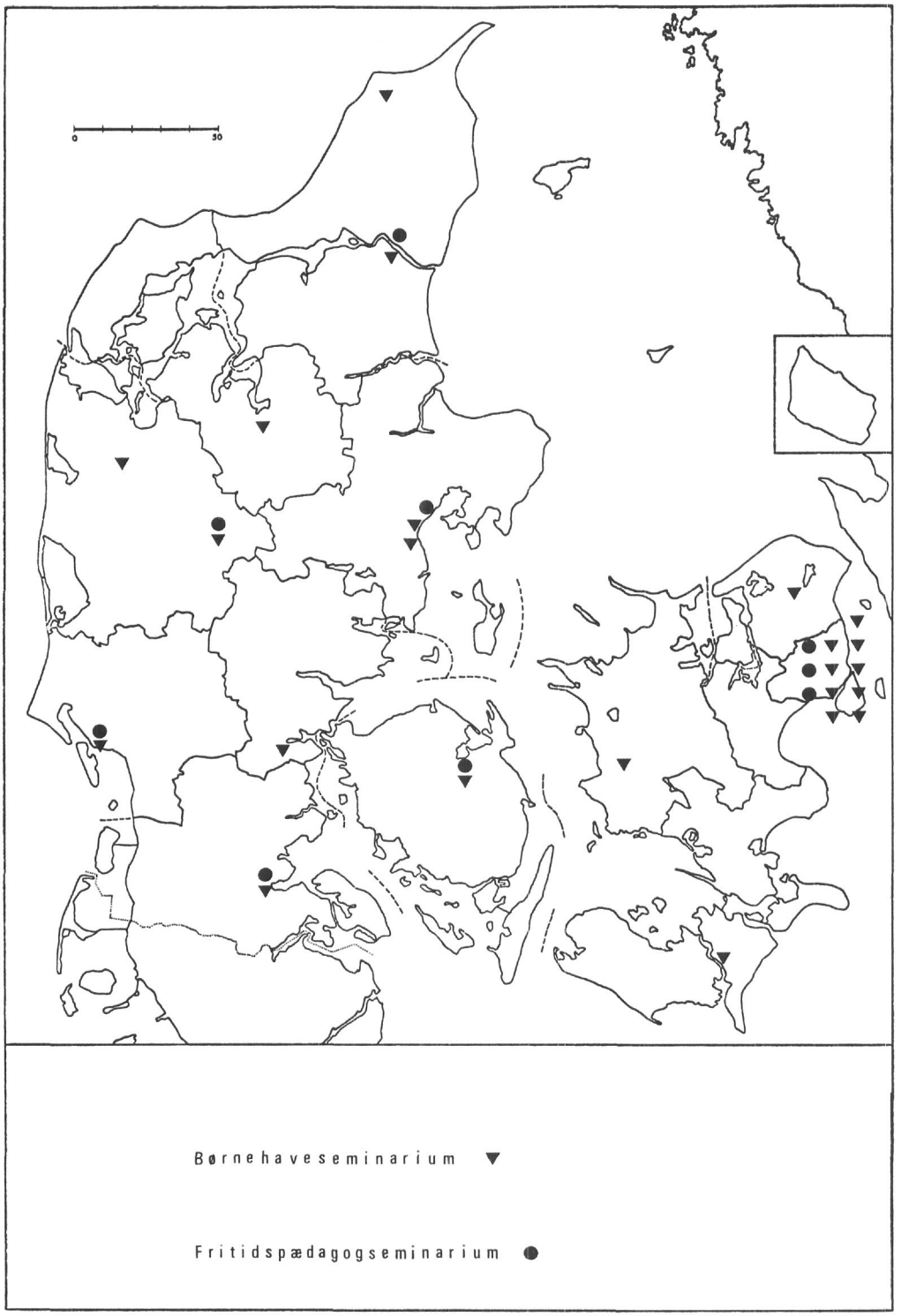
0
30
Børnehaveseminarium
Fritidspædagogseminarium

Klasser og studerende på børnehave- og fritidspædagogseminarierne 1972–73

Bilag 2

	1. års studerende				2. års studerende				3. års studerende				I alt studerende			
	B.-udd.		F.-udd.		B.-udd.		F.-udd.		B.-udd.		F.-udd.		B.-udd.		F.-udd.	
	kl.	stud.	kl.	stud.	kl.	stud.	kl.	stud.	kl.	stud.	kl.	stud.	kl.	stud.	kl.	stud.
Albertslund bhv.sem.	3	72	–	–	3*)	72	–	–	–	–	–	–	6	144	–	–
Dansk fritidshj.sem.	–	–	3	72	–	–	4	99	–	–	–	–	–	–	7	17
Esbjerg bhv.sem.	3	72	–	–	3	71	–	–	2	47	–	–	8	190	–	–
Esbjerg fritids.sem.	–	–	4	96	–	–	2	43	–	–	–	–	–	–	6	139
Fröbel-Højskolen	3	72	–	–	3	70	–	–	3	72	–	–	9	214	–	–
Frøbelseminariet	6	132	–	–	2	38	–	–	3	64	–	–	11	234	–	–
Gladsaxe-sem.f.bh.o.frit.p.	6	144	6	144	6*)	144	3	72	–	–	3	72	12	288	12	288
Hjørring seminarium	3	72	–	–	2	48	–	–	–	–	–	–	5	120	–	–
Holstebro bhv.sem.	3	72	–	–	3	71	–	–	2	49	–	–	8	192	–	–
Holte bhv.sem.	3	72	–	–	3	72	–	–	2	42	–	–	8	186	–	–
Ikast-sem. f. soc.pæd.	–	–	3	72	1*)	24	3	74	–	–	2	46	1	24	8	192
Jydsk bhv.sem.	3	67	–	–	4	88	–	–	4	88	–	–	11	243	–	–
Jydsk fritids.sem.	–	–	3	72	–	–	3	72	–	–	2	42	–	–	8	186
Kolding bhv.sem.	3	72	–	–	2	47	–	–	2	45	–	–	7	164	–	–
Københavns bhv.sem.	3	72	–	–	3	72	–	–	2	48	–	–	8	192	–	–
Montessori-seminariet	3	72	–	–	3	70	–	–	–	–	–	–	6	142	–	–
Nykøbing F. bhv.sem.	3	63	–	–	3	60	–	–	2	36	–	–	8	159	–	–
Odense bhv.- og frit.sem.	3	72	1	24	4	94	1	21	3	69	–	–	10	235	2	45
Sem. f. fritidspædag.	–	–	4	96	–	–	4	96	–	–	3	69	–	–	11	261
Sem. f. småbørnspæd.	3	72	–	–	3	75	–	–	3	72	–	–	9	219	–	–
Slagelse bhv.sem.	3	72	–	–	3	75	–	–	2	48	–	–	8	195	–	–
Socialpæd. bhv.sem.	3	74	–	–	3	74	–	–	2	49	–	–	8	197	–	–
Tårnby bhv.sem.	4	96	–	–	4	96	–	–	3	72	–	–	11	264	–	–
Viborg bhv.sem.	6	145	–	–	3	72	–	–	–	–	–	–	9	217	–	–
Åbenrå bhv.sem.	3	73	1	24	3	71	1	21	2	46	–	–	8	190	2	45
Ålborg bhv.sem.	4	96	1	24	4	92	1	24	3	74	–	–	11	262	2	48
Hillerød bhv.sem.	3	72	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	72	–	–
I alt	77	1.826	26	624	68	1.596	22	522	40	921	10	229	189	4.343	54	1.375

*) Optaget januar 1972.

1. års studerende i alt:	2.450	klasser: 103
2. års studerende i alt:	2.118	klasser: 90
3. års studerende i alt:	1.150	klasser: 50
studerende i alt:	5.718	klasser: 243

UNDERVISNINGSMINISTERIET
2. afdeling, 3. kontor

Bilag 3

Juli 1973

Oversigt over lokaleforhold og udbygningsplaner ved de eksisterende børnehave- og fritidspædagogseminarier

1. *Albertslund Børnehaveseminarium,* som etableredes i januar 1972, har 3 spor og har til huse i nogle lokaler i Vridsløselille skole. Det disponible etageareal er på ca. 500 m^2 netto, hvortil kommer adgang til at anvende enkelte andre lokaler efter almindelig skoletid.

Da seminariet fra januar 1974 ikke kan være i de nuværende lokaler, har kommunen tilbudt seminariet fra dette tidspunkt at udleje dels en kommuneskole med et etageareal på 1.670 m^2, dels en påtænkt tilbygning på ca. 1.190 m^2. Bruttoarealet pr. studerende bliver omkring 13 m^2.

Seminariet har planer om på et senere tidspunkt at opføre et nyt kompleks, men program herfor foreligger endnu ikke.

2. *Dansk Fritidshjemsseminarium* i København har med sine 3 spor til huse i lejede lokaler i et industrihus på Tæbyvej i Rødovre. Lejemålet omfatter et etageareal på 1.860 m^2 samt en tagterrasse på 600 m^2, hvilket giver et bruttoetageareal (excl. tagterrassen) på op mod 9 m^2 pr. studerende.

Seminariet, der ikke har udtrykt ønske om udbygning, har mulighed for at udvide lejemålet med 500 m^2 etageareal.

3. *Esbjerg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium.* Børnehavepædagoglinien, der har 3 spor, har til huse i en af Esbjerg kommune lejet skolebygning på 882 m^2 excl. et kælderareal på 294 m^2 og i en undervisningspavillon på 555 m^2. Bruttoetagearealet er ca. 7 m^2 pr. studerende. Fritidspædagoglinien, som har 4 spor, har til huse i nogle af Esbjerg kommune lejede lokaler i et industrihus. Etagearealet er 2.668 m^2 eller godt 9 m^2 pr. studerende.

Seminariet påtænker en samlet udbygning i forbindelse med det planlagte universitetscenter. Spørgsmålet om udbygningen bliver imidlertid ikke aktuelt, før de nuværende lejemål udløber om ca. 10 år.

4. *Frobel-Højskolen i* København er et 3-sporet seminarium for børnehavepædagoger og har til huse i en ombygget villa, der har et etageareal på ca. 890 m^2 og et kælderareal på 290 m^2, samt i en undervisningspavillon på 120 m^2. Bruttoetagearealet pr. studerende er omkring 5m^2.

Seminariet vil i forbindelse med en planlagt udflytning til Roskilde blive udvidet til 6 spor. Byggeriet, der forventes opdelt således, at 1. etape igangsættes i 1973/74, 2. etape i 1974/75 og 3. etape i 1975/76, omfatter et kompleks på 4.700 m^2 etageareal opført på en ca. 2,4 ha stor grund i nærheden af det nye universitetscenter. Med 6 spor bliver bruttoetagerealet ca. 1 i m^2 pr. studerende.

5. *Frøbelseminariet* i København har 6 spor for børnehavepædagoger og har til huse i en tidligere industriejendom i København. Ejendommen, som seminariet selv ejer, har et etageareal på 4.530 m^2 og et kælderareal på 1.335 m^2. Bruttoetagearealet er herefter godt 10 m^2 pr. studerende.

6. *Gladsaxe Seminariet for børnehave- og Fritidspædagoger,* som i de sidste år har oplevet en stærk ekspansion - antallet af klasser vil således i 1973/74 være 30 - har til huse dels i nogle af Gladsaxe kommune lejede ældre bygninger på 1.160 m^2, dels i et i Ballerup beliggende, til seminariets brug indrettet kontorhus på 6.523 m^2 excl. et kælderareal på 1.611 m^2.

Det er hensigten, at lejemålet med Gladsaxe kommune skal afvikles fra 1975, og at kapaciteten samtidig skal gå ned til 8 spor. Bruttoetagearealet vil herefter være godt 11 m^2 pr. studerende.

7. *Hillerød Børnehaveseminarium,* der etableredes i efteråret 1972 med 3 spor for børnehavepædagoger, har til huse i en Frederiksborg amt tilhørende ejendom, hvis etageareal er 4.000 m^2, og som fra 1. august 1974 skal anvendes udelukkende til seminariet, der fra dette tids-

punkt forventes at ville udvide sin kapacitet til 4 spor. Bruttoetageareal pr. studerende ca. 14 m-.

8. *Hjørring Seminariums* børnehavelinie, der har 3 spor, har til huse i seminariets bygninger. Det er ikke oplyst, hvor stort et etageareal børnehavelinien disponerer over.

Hjørring Seminarium planlægger, bl. a. med henblik på en udvidelse af børnehaveliniens kapacitet, en lokaleudvidelse.

9. *Holstebro Børnehaveseminarium,* der har 3 spor, har til huse i en villa og i 3 undervisningspavilloner, som er lejet af Holstebro kommune. Det samlede etageareal er ca. 1.650 m^2, og bruttoetageareal pr. studerende op imod 8 m^2.

Seminariet har indsendt et skitseprojekt for en nybygning på 2.800 m^2 etageareal og 1.300 m^2 kælder.

10. *Holte Børnehaveseminarium* er 3-sporet og har til huse i en udvidet og ombygget villa med et etageareal på 870 m^2 og et kælderareal på 215 m^2, hvortil kommer en undervisningspavillon på 120 m^2.

Seminariet har planlagt en udvidelse således, at seminariet kommer til at disponere over et etageareal på i alt ca. 2.000 m^2 eller ca. 10 m^2 pr. studerende. Den planlagte udvidelse forventes gennemført i 1974/75 og 1975/76.

11. *Ikast-Seminariet for socialpædagoger,* der har 3 spor for fritidspædagoger, 1 for børnehavepædagoger og 1 for børneforsorgspædagoger, har til huse i 3 af Ikast kommune lejede undervisningspavilloner samt i nogle lokaler i en folkeskole. Det disponible areal er på ca. 1.975 m^2 eller 5-6 m^2 pr. studerende.

Seminariet har indsendt et byggeoplæg, hvorefter der påtænktes opført en nybygning på ca. 3.640 m^2 etageareal og 820 m^2 kælder, hvilket, under forudsætning af uændret antal spor, svarer til ca. 10 m^2 etageareal pr. studerende.

12. *Jydsk Børnehaveseminarium* i Århus, har med sine 4 spor til huse i en til seminariet opført bygning, en undervisningspavillon samt i en ældre villa. Det samlede etageareal er 1.150 m^2, hvortil kommer et kælderareal på ca. 400 m^2, og bruttoetagearealet pr. studerende er godt 5 m^2.

Med hensyn til seminariets udbygningsplaner henvises til det under Jydsk Fritidshjemsseminarium anførte.

13. *Jydsk Fritidshjemsseminarium* i Århus, der har 3 spor, har til huse i 2 undervisningspavilloner på 660 m^2 etageareal og en kælder på 190 m^2, hvortil kommer 750 m^2, der er lejet i en tidligere jernbanestation. Bruttoetagearealet pr. studerende er ca. 7 m^2.

Jydsk Børnehaveseminarium og Jydsk Fritidshjemsseminarium har planer om en samlet udbygning på et areal i et planlagt uddannelsescenter i Århusområdet samtidig med en kapacitetsudvidelse til i alt 8 spor. I byggeoplægget regnes der med nybygninger på 11.000 m^2 etageareal eller op imod 20 m^2 pr. studerende.

14. *Kolding Børnehaveseminarium* er 3-sporet og har til huse i en tidligere handelsskolebygning på 1.000 m^2 med 270 m^2 kælder. Herudover råder man over en undervisningspavillon på 134 m^2. Pr. studerende har man omkring 5 m^2 bruttoetageareal.

Seminariet har indsendt dispositionsskitse for en nybygning på 4.800 m^2 med 1.200 m^2 kælder, hvilket i forbindelse med en planlagt kapacitetsudvidelse til 4 spor svarer til 17 m^2 pr. studerende. Nybygningen tænkes placeret i et af kommunen planlagt uddannelsescenter.

15. *Københavns Børnehaveseminarium,* der har 3 spor, har til huse i lejede lokaler på ca. 1.200 m^2 i et af Københavns kommune tilhørende kompleks, svarende til op imod 6 m^2 pr. studerende.

Seminariet arbejder på en løsning af sine lokalemæssige problemer enten i form af en udvidelse af de nuværende lokaler eller i form af flytning til nye lokaler.

16. *Montessori-Seminariet* i København, der har 3 spor, har til huse i lokaler på i alt 2.000–2.200 m^2 i en staten tilhørende ejendom i København. Bruttoetagearealet pr. studerende er omkring 10 m^2.

17. *Nykøbing F. Børnehaveseminarium,* der har 3 spor, har til huse dels i en ældre bankbygning med et etageareal på ca. 1.300 m^2, dels i en ældre handelsskolebygning på ca. 1.300 m^2 etageareal. Bruttoetagearealet pr. studerende er ca. 12 m^2.

Seminariet har indsendt en dispositionsskitse for nybyggeri i forbindelse med et planlagt uddannelsescenter. Der regnes med et etageareal på ca. 4.000 m^2, hvilket i forbindelse med en samtidig kapacitetsudvidelse til 4 spor svarer til et bruttoetageareal på 14 m^2 pr. studerende.

18. *Odense Børnehave- og Fritidspædagogseminarium,* der har 3 spor for børnehavepædagoger og 1 spor for fritidspædagoger, har til huse dels i en ombygget villa på ca. 1.440 m^2 med ca. 440 m^2 kælder, dels i lejede lokaler med et samlet areal på ca. 1.600 m^2. Brutoetagearealet er godt 10 m^2 pr. studerende.

Seminariet arbejder med planer om at opføre et nyt samlet kompleks, eventuelt i nærheden af Odense universitetscenter. I et indsendt byggeoplæg har seminariet regnet med en udvidelse til 6 spor og med et nettoetageareal på ca. 4.330 m^2 eller ca. 10 m^2 pr. studerende.

19. *Seminariet for Fritidspædagoger* i København der har 4 spor, har til huse i en købt og ombygget industri- og kontorejendom på ca. 2.635 m^2 med 440 m^2 kælder. Bruttoetagearealet er godt 9 m^2 pr. studerende.

20. *Seminariet for Småbørnspædagoger i København* er 3-sporet og har til huse i lejede lokaier på 1.065 m^2 med ca. 340 m^2 kælder. Bruttoetagearealet er op imod 5 m^2 pr. studerende.

21. *Slagelse Børnehaveseminarium* har med 3 spor til huse dels i en af kommunen lejet ejendom på 550 m^2, dels i en undervisningspavillon på 400 m^2 og endelig i lokaler i en skole uden for byen, hvor man har lejet 430 m^2. Bruttoetagearealet er godt 6 m^2 pr. studerende.

Seminariet har indsendt et oplæg til en udbygning til 4 spor på den fornævnte kommune tilhørende grund. Oplægget omfatter en 1. etape på 280 m^2 og yderligere 4 etaper på i alt ca. 2.500 m^2. Bruttoetagearealet vil efter udbygningen blive ca. 13 m^2 pr. studerende.

Der er givet seminariet tilsagn om tilskud til dækning af udgifterne i forbindelse med nævnte 1. etape, som er nødvendig for at bevare kapaciteten.

22. *Socialpædagogisk Børnehaveseminarium* i Århus, der har 3 børnehavepædagog-spor, har til huse i lejede lokaler på i alt ca. 1.100 m^2, hvortil kommer en undervisningspavillon på 220 m^2, som er opført i tilslutning til de lejede lokaler. Bruttoetagearealet er godt 6 m^2 pr. studerende.

Seminariet arbejder for tiden med planer om en kapacitetsudvidelse.

23. *Tårnby Børnehaveseminarium,* der har 4 spor, har til huse i lejede lokaler i Kastrup. Det lejede etageareal er på 1.595 m^2, hvortil kommer et kælderareal på 396 m^2. Bruttoetagearealet pr. studerende er op imod 6 m^2. Seminariet arbejder med planer om en lokaleudvidelse.

24. *Viborg Børnehaveseminarium,* der har 6 endnu ikke fuldt udbyggede spor, har til huse i nogle af Viborg kommune lejede lokaler, omfattende dels en ældre skolebygning med et etageareal på 2.215 m^2, dels en under opførelse værende tilbygning med 5.130 m^2 etageareal og 2.150 m^2 kælderareal. Når udbygningen er færdig omkring 1. januar 1974, vil bruttoetagearealet pr. studerende udgøre 17 m^2.

25. *Åbenrå Børnehave- og Fritidspædagogseminarium,* der har 3 spor for børnehavepædagoger og 1 spor for fritidspædagoger, har til huse i et nyt kompleks med et etageareal på 2.875 m^2 og et kælderareal på 1.330 m^2. En sidste etape af byggeriet, der forventes igangsat i 1973/74, vil bringe etagearealet op på 3.875 m^2 og kælderarealet op på 1.630 m^2, hvorved bruttoetagearealet pr. studerende bliver ca. 13 m^2.

26. *Ålborg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium,* der har 4 spor for børnehavepædagoger og 1 spor for fritidspædagoger, har til huse i lejede lokaler på ca. 2.750 m^2. Bruttoetagearealet pr. studerende er godt 9 m^2.

Seminariet har planer om et lokalemæssigt samarbejde med børneforsorgsseminariet og en samlet udbygning i forbindelse med Ålborg universitetscenter, men byggeoplæg foreligger ikke.

Udbud og efterspørgsel af børnehave- og fritidspædagoger og uddannelseskapacitetens geografiske fordeling i 1977 og 1985

1. Indledning

En vurdering af den fremtidige uddannelseskapacitet og dennes geografiske fordeling for børnehave- og fritidspædagoger forudsætter en baggrund af kriterier, der kan udtrykkes kvantitativt. I vurderingen indgår her ud over en række kriterier, der ikke kan kvantificeres, f. eks. egnsudviklingssynspunkter, uddannelsescentertanker m. m.

De kvantificerbare kriterier er:

1. En opgørelse af udbud og efterspørgsel efter pædagoger i 1977 og 1985 under bestemte, klart angivne forudsætninger. Heraf fremgår den samlede ønskelige uddannelseskapacitet.
2. En beregning af den mest hensigtsmæssige seminariestørrelse udfra økonomiske og pædagogiske synspunkter. Antallet af uddannelsesinstitutionerne kan herudfra opgøres. Der er dog indlysende modifikationer i form af afvigelser fra den beregnede størrelse, f. eks. begrundet i særlige pædagogiske hensyn, egnsudviklingshensyn, svagt praktikgrundlag i visse områder (se nedenfor) m. m.
3. Et eller flere kriterier for den geografiske fordeling af den beregnede uddannelseskapacitet under hensyntagen til den eksisterende seminariefordeling. Et synspunkt er det i den af uddannelseskommissionen for det sociale område afgivne betænkning Sociale Uddannelser (i det følgende kaldet SU) anvendte: en ligelig geografisk fordeling på amter.
4. I snæver forbindelse med løsningen af den fremtidige geografiske fordeling af seminarierne står spørgsmålet om praktikgrundlaget. En forudsætning for placering af et seminarium i et bestemt geografisk område er, at der er et tilstrækkeligt praktikgrundlag af en vis kvalitet.

Det følgende vil med udgangspunkt i SU blive begrænset til en opstilling af et skøn over behovet for og udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985, og på grundlag heraf et forsøg på at fordele uddannelseskapaciteten geografisk.

2. Børnehave- og fritidspædagoger i 1972 fordelt på ansættelsessteder

I SU er personalet i den sociale sektor fordelt på uddannelseskategorier og institutionsområder i overensstemmelse med den hidtil anvendte klassifikation. De i tabel 1 angivne personaletal for børnehave- og fritidspædagoger på forskellige institutionsområder i 1972 er et ekstrakt af det i nævnte betænknings kapitel 4 anvendte mere omfattende materiale, der igen primært bygger på en personaletælling foretaget af Danmarks Statistik pr. 26. januar 1972 i samarbejde med Socialstyrelsen. Desuden er angivet tal for børnehave- og fritidspædagoger i børnehaveklasserne.

Det ses af tabel 1, at der på de i forspalten nævnte institutioner i 1972 var ansat 7.103 børnehavepædagoger, hvoraf 81,8 pct. var ansat i børnehaverne, og 2.059 fritidspædagoger, hvoraf 50,7 pct. var ansat på fritidshjem og 26,9 pct. i fritids- og ungdomsklubber.

3. Efterspørgslen efter børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985

I kapitel 9 i SU er personalebehovet i den sociale sektor indtil 1985 opgjort med baggrund i perspektivplanredegørelsen[1]). Denne redegørelses skøn har kunnet opretholdes af SU for så vidt angår antallet af pladser ved de sociale institutioner og ordninger i 1985, men ikke for skønnene over personaleudviklingen. Den foran nævnte personaletælling fra 1972 viste, at det faktisk konstaterede personaletal ved vuggestuer, børnehaver og fritidshjem var væsentligt større end det af perspektivplanen forudsatte, hvorfor uddannelseskommissionen har anvendt personaletællingens tal som udgangspunkt for opstilling af fremtidige personalenormer. Uddannelseskommissionen har end-

Tabel 1. Antallet af ansatte børnehave- og fritidspædagoger i januar 1972 samt behovet for samme i 1977 og 1985

	Børnehavepædagoger			Fritidspædagoger		
	1972	1977	1985	1972	1977	1985
Vuggestuer	142	350	570	8	30	50
Børnehaver	5.806	9.570	10.600	203	340	380
Fritidshjem	94	150	210	1.043	1.620	2.300
Fritids- og ungdomsklubber	43	110	120	610	990	1.170
Åndssvageforsorgen[1])	236	310	410	236	310	410
Særforsorgen[1])	66	110	140	66	110	140
Børnehaveklasser	716	1.800	2.300	93	–	–
Folkeskolen i øvrigt[2])	–	–	–	–	300	1.300
I alt	7.103	12.400	14.350	2.059	3.700	5.750

[1]) Opgjort 1. oktober 1971. Pædagogerne under åndssvage- og særforsorgen er skønsmæssigt fordelt på de to uddannelseskategorier.
[2]) Der er regnet med 1 fritidspædagog for hver 3-sporet skole i 1985.

videre foretaget en fordeling af det fremtidige personale på uddannelseskategorier. Den del af personalet, der har interesse i denne sammenhæng, er de fuldtuddannede socialpædagoger. For at få de to uddannelseskategorier der her har betydning, børnehave- og fritidspædagoger, udskilt, er det antaget, at forholdet mellem de forskellige kategorier af fuldtuddannede socialpædagoger er det samme i 1977 og 1985 som i 1972. Denne noget stive forudsætning indebærer, at der ikke antages at finde nogen substitution sted mellem de forskellige uddannelseskategorier frem til 1985. Dette er næppe realistisk, da mangel på arbejdskraft på et område må formodes at tiltrække et eventuelt overskud på arbejdskraft fra et beslægtet uddannelsesområde.

Et vigtigt forbehold over for både kommissionens og de i tabel 1 angivne tal er, at det ikke fremgår i hvilket omfang, der inden for de forskellige sektorer er taget hensyn til kompenseringen for en generel forkortelse af arbejdstiden samt en stærkere vækst i antallet af deltidsansatte. Det skal også bemærkes, at efter- og videreuddannelsesbehovet ikke er indregnet i tabellens tal og derfor må tages op til særskilt behandling. Det fremgår af ovenstående, at de fremtidige personaletal må betragtes som minimumstal.

Nedenfor skal kort gennemgås forudsætningerne for de i tabel 1 beregnede tal:

Vuggestuer. Kommissionen forudsætter, at dækningsgraden i 1977 vil være ca. 22 pct. i aldersgruppen 0–2-årige, ligeligt fordelt mellem vuggestuer og pladser i privat dagpleje, medens dækningsgraden i 1985 forudsættes at blive ca. 30 pct. af de 0-2 årige, ligeledes ligeligt fordelt på vuggestuer og pladser i privat dagpleje. Det er endvidere som foran bemærket antaget, at børnehave- og fritidspædagoger udgør samme procent i 1977 og 1985 som i 1972 af det fuldtuddannede personale. Denne sidste antagelse gælder også de nedenfor nævnte institutionstyper.

Børnehaver. Kommissionen forudsætter, at dækningsgraden i 1977 vil blive ca. 40 pct. af aldersgruppen 3-6-årige (4 børneårgange), imedens dækningsprocenten i 1985 forventes at blive ca. 50 pct. af 3 ½ børneårgange, fordi børnehaveklasserne antages at være fuldt udbygget på dette tidspunkt.

Fritidshjem. Kommissionen forudsætter ca. 27.000 pladser i 1977 og ca. 40.000 i 1985.

Fritids- og ungdomsklubber. Kommissionen forudsætter en relativ kraftig vækst i den første del af perioden og en aftagende vækst i resten af perioden. Det bemærkes, at en del af de ansatte også i fremtiden må formodes at have andet erhverv end klubarbejde, således at stigningen i personalebehovet ikke lægger beslag på den samlede arbejdsstyrke.

Åndssvageforsorgen. Kommissionen forud-

sætter, at der vil ske en forøgelse af personalet på ca. 60 pct. frem til 1985. Kun en ringe del af denne forøgelse vil være børnehave- og fritidspædagoger.

Særforsorgen. Også på dette område regnes der med en kraftig forøgelse af personalet indtil 1985, men også her vil kun en ringe del af personaleforøgelsen være børnehave- og fritidspædagoger.

Børnehaveklasser. Som foran nævnt, antages børnehaveklasserne i 1985 at være fuldt udbyggede, hvilket skulle nødvendiggøre ansættelse af det i tabellen angivne antal børnehavepædagoger.

Folkeskolen i øvrigt. Kommissionen har regnet med ansættelse af en fritidspædagog i 1985 for hvert 3 spor i folkeskolen.

Under de gennemgåede forudsætninger vil behovet for børnehavepædagoger blive ca. 12.400 i 1977 og ca. 14.350 i 1985, og behovet for fritidspædagoger vil blive ca. 3.700 i 1977 of ca. 5.750 i 1985. Behovet for børnehavepædagoger vil således blive fordoblet i perioden, medens behovet for fritidspædagoger bliver mere end *2Vi* gange så stort som i 1972.

Som tidligere nævnt er efter- og videreuddannelsesbehovet ikke indregnet i de beregnede tal. Kommissionen understreger, at det ikke er klart, hvordan efter- og videreuddannelsesmulighederne vil udvikle sig frem til 1985. Kommissionen foreslår dog, at der skal tilbydes sådanne muligheder i et omfang svarende til en uge pr. ansat pr. år. Anvendes denne norm på det i tabel 1 beregnede personalebehov, vil behovet for pædagoger blive forøget med 1 for hver ca. 44 ansatte. Antallet af børnehavepædagoger vil under denne forudsajtning blive forøget med ca. 280 i 1977 og i 1985 med ca. 325, og antallet af fritidspædagoger vil i 1977 blive forøget med ca. 85 og i 1985 med ca. 130. På grund af den også i 1985 ret store bestand af pædagoger, der er uddannet under den 2-årige studieordning, kan det måske være nødvendigt med en mere omfattende efteruddannelsesvirksomhed, hvorfor det bemærkes, at en udvidelse af denne til i gennemsnit 2 uger pr. ansat pr. år vil fordoble de førnævnte tal.

4. Udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985

I det foregående er der på grundlag af visse angivne forudsætninger foretaget et skøn over behovet eller efterspørgslen efter børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985. I dette afsnit skal der opstilles et skøn over udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i de samme år. Udbuddet af pædagoger består af to dele, dels en fremskrivning af det nuværende personale på de relevante institutioner, og dels et skøn over antallet af kandidater fra seminarierne.

4.1. Fremskrivning af det nuværende personale

Med udgangspunkt i den i tabel 1 opgjorte bestand af børnehave- og fritidspædagoger i 1972 kan en fremskrivning foretages på grundlag af antagelser om afgang fra erhvervet som følge af alder, død m. v., samt tilgang af allerede, d.v.s. før 1972, uddannede, der midlertidigt har været ude af erhverv.

Tabel 2. Nettooverlevelsessandsynligheden for en bestand på 100

	1972	1977	1985
Mænd.....	100	90	70
Kvinder.....	100	95	81

Kilde: Sociale Uddannelser bilag IX. 1, tabel 2.

I tabel 2 er gengivet en overlevelsestavle for henholdsvis mænd og kvinder med basis i ovennævnte faktorer. Da alders- og kønsfordelingen for bestanden af pædagoger ikke er kendt, er det antaget, at aldersfordelingen er den samme som for arbejdsstyrken som helhed, endvidere er det antaget, at erhvervsfrekvenserne vil udvikle sig som forudsat i perspektivplanen. Tabellen viser altså, hvordan en bestand på 100 med en aldersfordeling svarende til den samlede arbejdsstyrke vil overleve i perioden 1972-85 under hensyntagen til både afgang på grund af alder eller død og tilgang af allerede uddannede, som enten aldrig har været i erhverv eller som midlertidigt har befundet sig uden for arbejdsstyrken. Den herved fremkomne bestandsrække angiver således nettooverlevelsen for en given udgangsbestand. Som det ses, har mænd og kvinder en forskellig nettooverlevelse, hvorfor det er nødvendigt at skønne over børnehave- og fritidspædagogernes kønsforeling. Det er i overensstemmelse med betænkningen skøn-

net, at 90 pet. af børnehavepædagogerne og 55 pet. af fritidspædagogerne er kvinder.

Resultatet af de nævnte beregninger er vist i tabel 3. Det ses, at der regnes med en gennemsnitlig årlig nettoafgang af børnehavepædagoger på 122, svarende til 1,7 pct. af 1972 bestanden, og med en gennemsnitlig årlig afgang af fritidspædagoger på 43, svarende til 2,1 pct. af 1972 bestanden.

Tabel 3. Fremskrivning af de nuværende børnehave- og fritidspædagoger

	1972	1977	1985
Børnehavepædagoger...	7.103	6.713	5.520
Fritidspædagoger.	2.059	1.909	1.497

4.2. Kandidatproduktionen fra 1972-77 og fra 1977-85

Ved beregningen af antallet af kandidater fra 1972 til 1977 er udgangspunktet dels det i 1972 konstaterede kandidattal og dels det faktiske antal studerende på seminarierne i 1972/73 fordelt på studieår og seminarietype.

Endelig kan tilgangen af studerende de følgende år med ret stor sikkerhed afledes af de i undervisningsministeriet udarbejdede budgetoverslag.

Kandidattallet i 1972 var ca. 400 børnehavepædagoger og ca. 210 fritidspædagoger. Det ringe antal kandidater dette år skyldes overgangen til den 3-årige studieordning i 1970, der var det sidste år, der blev optaget studerende på den 2-årige studieordning, men som det fremgår af kandidattallene kun et lille antal. Samtidig var 1970 det første år, der blev optaget studerende på den nuværende 3-årige studieordning.

Tabel 4 viser antallet af studerende på seminarierne i 1972/73 samt den på basis af budgetoverslagene skønnede optagelse af studerende frem til 1976/77. De optagne studerende i de enkelte år er fremskrevet under den antagelse, at der i studietiden er et samlet frafald på 10 pct. fordelt med 5 pct. fra 1. til 2. studieår og 5 pct. fra 2. til 3. studieår. Antallet af kandidater er således lig med antallet af studerende på 3. studieår, f. eks. er antallet af kandidater i 1973 lig med antallet af studerende på 3. studieår i 1972/73. Det ses, at kandidattallet i 1973 ligesom i 1972 bliver ret lille på grund af overgangsfordelingen i 1970 mellem den 2- og 3-årige studieordning. Tabellen viser i øvrigt, at kandidattallene er voksende i perioden, for børnehavepædagoger til ca. 1.700 og for fritidspædagoger til ca. 590 i 1977.

Kandidattallene fra 1977 til 1985 er beregnet under den forudsætning, at optagelseskapaciteten er uændret fra 1976/77, hvorfor kandidattallene i årene 1979 til 1985 er konstante, 1.725 børnehavepædagoger og 610 fritidspædagoger årlig.

Et vigtigt spørgsmål, der må afklares inden tilgangen af kandidater til de her behandlede institutionsområder fra 1972 til 1985 kan fastlægges, er, hvor stor en del af kandidaterne, der tager arbejde på disse institutioner, og hvor stor en del af de enkelte kandidatårgange, der i tidsrummet enten søger over i andre arbejds-

Tabel 4. Studerende og kandidater på børnehave- og fritidspædagogseminarierne 1972–1977

	1972–73	1973–74	1974–75	1975–76	1976–77
Børnehavepædagoger:					
1. studieår	1.758	1.758	1.880	1.900	1.925
2. studieår	1.356	1.670	1.670	1.790	1.800
3. studieår	921	1.290	1.580	1.580	1.700
Kandidater	921	1.290	1.580	1.580	1.700
Fritidspædagoger:					
1. studieår	618	618	650	650	675
2. studieår	522	590	590	620	620
3. studieår	229	500	560	560	590
Kandidater	229	500	560	560	590

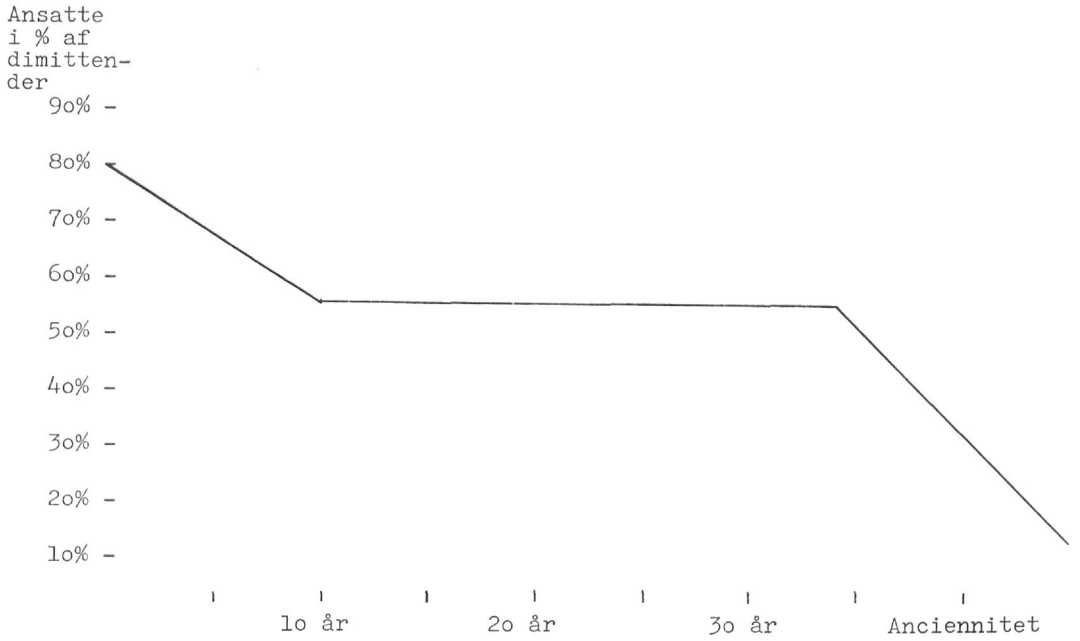

Figur 1. Tilnærmet overlevelseskurve for en årgang børnehave- og fritidspædagoger.

områder eller ophører med erhverv. For at besvare dette spørgsmål er en overlevelsestavle, d.v.s. en opgørelse over, hvordan en årgang kandidater »dør ud«, nødvendig. En sådan findes ikke. Derimod har Socialstyrelsen på grundlag af lønoplysninger opgjort antallet af ansatte i daginstitutioner under børneforsorgsloven efter det år, de pågældende er dimitteret fra seminarierne, og sammenholdt fordelingen med kandidatårgangenes oprindelige størrelse. På basis heraf er opstillet en approximativ overlevelseskurve. Den i fig. 1 viste overlevelseskurve afviger fra Socialstyrelsens ved at være korrigeret for de institutionsområder der, ud over daginstitutioner under børneforsorgsloven, er medtaget i denne sammenhæng. Korrektionen er sket i form af en parallelforskydning opad, idet en større del af kandidaterne, end Socialstyrelsens materiale angiver, ansættes, når de øvrige institutionsområder medtages.

Den væsentligste indvending mod kurven er, at den er baseret på oplysninger om personer, der er uddannet for mange år siden. For at kunne bruge kurven i denne forbindelse, er det derfor nødvendigt at forudsætte, at erhvervsmønstret for fremtidige kandidater ikke vil adskille sig fra det historiske erhvervsmønster, som det fremgår af overlevelseskurven.

Kurven viser, at 80 pct. af børnehave- og fritidspædagogerne ansættes samme år, som de bliver dimitteret fra seminarierne. Kurven viser også, at den andel af en kandidatårgang, der er i erhverv, falder til 55 pct. efter 10 års forløb, hvorefter andelen af kandidater, der er i erhverv, er konstant i knap 25 år. Herefter falder andelen af en kandidatårgang, der er i erhverv til 0 i de følgende 15 år.

I tabel 5 er tilgangen til erhverv af kandidatårgangene 1972-85 via overlevelseskurven ført frem til 1977 og 1985. Det ses, at af kandidatårgangene 1972-77 vil 5.583 børnehavepædagoger og 1.943 fritidspædagoger være i erhverv i 1977. Af kandidatårgangene 1972-85 vil 13.820 børnehavepædagoger og 4.887 fritidspædagoger være i erhverv i 1985.

Det samlede udbud af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985 kan herefter let opgøres som summen af det fremskrevne personale og tilgangen af kandidater fra 1972-85. Dette er gjort i tabel 6.

Tabel 5. Kandidater fra børnehave- og fritidspædagogseminarierne 1972-1985 og den ved hjælp af overlevelseskurven reducerede bestand i 1977 og 1985

	Kandidater		Reduceret kandidatbestand			
			1977		1985	
	Børnehave-pædagoger	Fritids-pædagoger	Børnehave-pædagoger	Fritids-pædagoger	Børnehave-pædagoger	Fritids-pædagoger
Kandidatårgange:						
1972	400	210	266	130	220	115
1973	921	229	635	158	507	126
1974	1.290	500	929	360	710	275
1975	1.580	560	1.177	416	869	308
1976	1.580	560	1.216	431	869	308
1977	1.700	590	1.360	448	978	339
1978	1.700	590	–	–	1.020	354
1979	1.725	610	–	–	1.087	384
1980	1.725	610	–	–	1.147	406
1981	1.725	610	–	–	1.180	421
1982	1.725	610	–	–	1.240	439
1983	1.725	610	–	–	1.285	454
1984	1.725	610	–	–	1.328	470
1985	1.725	610	–	–	1.380	488
I alt	–	–	5.583	1.943	13.820	4.887

Tabel 6. Udbuddet af børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985

	1977	1985
Børnehavepædagoger:		
Fremskrevet personale	6.713	5.520
Kandidattilgang	5.583	13.820
I alt	12.296	19.340
Fritidspædagoger:		
Fremskrevet personale	1.909	1.497
Kandidattilgang	1.943	4.887
I alt	3.852	6.384

Tabel 7. Udbud og efterspørgsel efter pædagoger i 1977 og 1985

	1977	198:5
Børnehavepædagoger:		
Efterspørgsel	12.400	14.350
Udbud	12.296	19.340
Fritidspædagoger:		
Efterspørgsel	3.700	5.750
Udbud	3.852	6.384

5. Sammenligning af udbud og efterspørgsel efter børnehave- og fritidspædagoger i 1977 og 1985

I det foregående afsnit er udbud og efterspørgsel opgjort eller beregnet under bestemte forudsætninger. I tabel 7 er resultaterne sammenfattet.

For børnehavepædagogerne ses det, at behovet er dækket i 1977, og at der i 1985 under de gjorte forudsætninger vil være en overproduktion på ca. 5.000 pædagoger.

For fritidspædagogerne er der i 1977 også stort set balance mellem udbud og efterspørgsel. Heller ikke i 1985 er der nogen større forskel mellem udbud og behov. Ved vurderingen af disse tal må det dog erindres, at alle stillinger i fritids- og ungdomsklubber er regnet som hele stillinger, hvilket ikke er realistisk (jfr. s. 79).

Sammenfattende viser de foran gennemførte beregninger derfor, at behovet for børnehave- og fritidspædagoger ved gennemførelse af den i

SU forudsatte udbygning af vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, fritids- og ungdomsklubber, åndssvageforsorgen, særforsorgen, børnehaveklasser og folkeskolen i øvrigt stort set vil være dækket i 1977 ved den på baggrund af budgetoverslagene i 1976 opbyggede uddannelseskapacitet. Ved en fra 1976 til 1985 uændret uddannelseskapacitet og en erhvervsfrekvensudvikling for kandidatårgangene som antaget i fig. 1 vil der være en betydelig overproduktion af børnehavepædagoger i 1985 og en lille overproduktion af fritidspædagoger. Sluttelig må det huskes, at det beregnede personalebehov er at betragte som minimumstal, men selv på denne baggrund er det rimeligt at konkludere, at deri i 1976 eksisterende uddannelseskapacitet vil være mere end tilstrækkelig til at dække 80'ernes behov.

6. En geografisk vurdering at uddannelseskapaciteten

Som det er fremgået af de foregående afsnit, er der næppe grundlag for, selv i den lidt fjernere fremtid, at udvide kapaciteten på børnehave- og fritidspædagogseminarierne. Der står herefter tilbage at foretage en vurdering af den geografiske fordeling af de nuværende seminarier, der er nogenlunde jævnt fordelt på landets amter, er rimelig. Vurderingen forudsætter et geografisk fordelingsprincip. Det her anvendte, den ligelige geografiske rekruttering, er i overensstemmelse med socialuddannelseskommissionens. En ligelig geografisk rekruttering betyder i denne sammenhæng, at den procentuelle fordeling af de studerende fordelt på bopælsamter nogenlunde svarer til den procentuelle fordeling af de 20-24 årige på amter. Såfremt denne betingelse er opfyldt, kan det med rimelighed sluttes, at den geografiske fordeling af seminarierne er sådan, at den sikrer en ligelig geografisk rekruttering til uddannelserne.

Bag formuleringen om en ligelig geografisk rekruttering ligger dels ønsket om at betragte placeringen af seminarierne som et led i egnsudviklingen, idet erfaringen viser, at en stor del af de uddannede bliver i det område, hvor de er uddannet, og dels ønsket om at give nogle

Tabel 8. Optagne studerende på børnehave- og fritidspædagogseminarierne i 1972 fordelt efter forældres bopælsamt samt fordelingen af 20-24-årige i 1970, 1975, 1980 og 1985 - ligeledes på amter

	Børnehaveseminarier 1972 pct.	Fritidspædagogseminarier 1972 pct.	20–24-årige 1970 pct.	20–24-årige 1975 pct.	20–24-årige 1980 pct.	20–24-årige 1985 pct.
Nordøstsjælland	32.9	42.9	38.4	37.3	37.4	38.2
Vestsjællands amtskommune	3.7	4.2	4.9	5.2	5.1	5.1
Storstrøms amtskommune	4.0	3.6	4.3	4.3	4.1	3.7
Bornholms amtskommune	0.7	1.1	0.8	0.8	0.8	0.7
Øst for Storebælt	41.3	51.8	48.4	47.6	47.4	47.7
Fyns amtskommune	7.3	4.7	8.2	8.1	8.1	8.0
Sønderjyllands amtskommune	4.5	4.5	4.3	4.6	4.8	4.7
Ribe amtskommune	3.7	2.9	3.7	4.0	4.1	4.0
Vejle amtskommune	5.8	3.4	6.1	6.2	6.2	6.3
Ringkøbing amtskommune	4.4	4.7	4.7	4.9	5.1	5.1
Århus amtskommune	10.4	9.5	12.4	12.3	11.9	12.3
Viborg amtskommune	4.4	2.8	3.7	3.8	3.8	3.6
Nordjyllands amtskommune	9.4	3.6	8.5	8.5	8.6	8.3
Vest for Storebælt	49.9	36.1	51.6	52.4	52.6	52.3
Uoplyste	8.8	12.1	–	–	–	–
Hele landet	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kilde: Landsplanudvalgets befolkningsfremskrivninger Januar 1971.

grupper, f. eks. gifte kvinder eller unge, der af økonomiske grunde eller af andre årsager ikke kan flytte til andre dele af landet, en mulighed for pædagoguddannelse på hjemstedet. Denne målsætning har medført og vil medføre, at det må accepteres, at en del af seminarierne også i fremtiden vil være ret små.

I tabel 8 er de i 1972 optagne studerende på børnehave- og fritidspædagogseminarierne procentuelt fordelt på bopælsamter og sammenholdt med de 20–24 årige fra 1970–1985, ligeledes procentuelt fordelt på amter. Tabellen viser, at det geografiske rekrutteringmønster for de optagne i 1972 stort set svarer til de 20-24 åriges geografiske fordeling frem til 1985, under den antagelse, at de fremtidige flytninger i befolkningen svarer til de i 1965-70 konstaterede. Seminariernes nuværende geografiske placering bevirker altså et jævnt geografisk rekrutteringsgrundlag. Det bemærkes, at også ansøgerne til seminarierne i 1972 groft sagt havde samme procentuelle fordeling på bopælsamter.

UDDANNELSESRÅDET
vedr. børnehave- og fritidspædagogseminarierne
Udvalget vedr. planlægning af
børnehave- og fritidspædagogseminarierne
Frederiksholms Kanal 26, 1220 K

Bilag 5

Den 7. marts 1973
IR/ıj

I skrivelse af 23. oktober 1972 har udvalget vedrørende planlægning af børnehave- og fritidspædagogseminarierne anmodet uddannelsesrådet om en udtalelse om den i pædagogisk henseende mest anbefalelsesværdige seminariestørrelse og specielt minimumsstørrelsen for et i pædagogisk henseende tilfredsstillende seminarium.

I den anledning skal man herved meddele, at uddannelsesrådet på dets møde den 30. januar 1973 behandlede planlægningsudvalgets anmodning, og efter en drøftelse i rådet af henvendelsen vedtog at sende referat af punktet på dagsordenen som svar på udvalgets skrivelse, hvilket vedlagt fremsendes.

Hans Jensen

/ *Inga Roepstorff*

Ad dagsordenens pkt. 4. Skrivelse af 23. oktober 1972 til uddannelsesrådet fra planlægningsudvalget om den i pædagogisk henseende mest anbefalelsesmæssige seminariestørrelse og specielt minimumstørrelse for et i pædagogisk henseende tilfredsstillende seminarium

Formanden spurgte, om der var gjort forarbejde.

Elof Saaek oplyste, at rektorforsamlingen pa et møde havde drøftet spørgsmålet om den i pædagogisk henseende mest anbefalelsesværdige seminariestørrelse, idet man vidste, der ville komme et sådant spørgsmål fra planlægningsudvalget, men man vidste ikke, at der også ville blive spurgt om minimumsstørrelse, så dette spørgsmål havde rektorforsamlingen ikke taget stilling **til.** Man var i rektorforsamlingen enige om, at et 4-sporsseminarium efter de nuværende erfaringer er stort nok til at imødekomme bekendtgørelsens krav. Geografisk skulle seminarierne spredes ud over landet, men der bør ikke gives tilladelse til at oprette nye seminarier før de bestående er udbyggede. Enige om, at et seminarium skal udbygges i klassetal, der kan deles med 2.

Åse Hauch mente, at man i planlægningsudvalget vedrørende lærerseminarierne havde været inde på at et 3-sporet seminarium, var det mest hensigtsmæssige.

Formanden:: I planlægningsudvalget vedrørende lærerseminarierne drøftede man optimale/minimale størrelser, der havde ikke foreligget udtalelser om, at et 3-sporet seminarium skulle være det mest hensigtsmæssige.

Bisgaard mente personligt, at man kunne imødekomme bekendtgørelsen med et 4-sporet seminarium.

Jens Sigsgaard ville personligt gerne slå et slag for de små seminarier.

A. Helmstedt spurgte, om man bedre kan imødekomme bekendtgørelsen med et større eller et mindre seminarium end 4 spor? Kan man opfylde bekendtgørelsen med et 2-sporet seminarium?

Saaek svarede, at et 2-sporet seminarium vil kunne opfylde bekendtgørelsens krav, hvis der

af hensyn til de 3-årige klasser er kort afstand til et andet 2- eller 4-sporet seminarium. Vigtigt, at man af hensyn til den administrative planlægning har en seminariestørrelse, der er multipal med 2.

Leif Randeris Poulsen mente ikke man kan opfylde bekendtgørelsens krav med hensyn til tilvalg, speciale, frivillig undervisning i et 2-sporet seminarium. Et 4-sporet seminarium anses at være den mest hensigtsmæssige størrelse at knytte faste lærere til.

Perch fandt det uklart, hvad rektorforsamlingen siger, idet man siger, at et 4-sporet seminarium er tilstrækkeligt til at opfylde bekendtgørelsens krav, heraf må man kunne slutte modsætningsvis.

Bisgaard påpegede, at det ved spørgsmålet om seminariestørrelse kan være vanskeligt at finde udgangspunktet:

a. skal det være den størrelse, der kan tillade nærdemokrati, hvor alle er med i alle beslutninger,
b. skal det være den størrelse der gør, at specialer og tilvalg kan gennemføres i alle fag uden samarbejde med andre seminarier?
c. skal det være spørgsmålet om, at de nødvendige pædagogiske faciliteter kan vsere til rådighed og blive udnyttet? eller
d. skal det være spørgsmålet om at få en størrelse, der giver mulighed for souschef og lign.? — I virkeligheden har vi ingen erfaringer »fra marken«; seminarierne er blot blevet større, uden at faciliteterne er forbedret i takt dermed, så når et seminarium af en vis størrelse i dag kører godt / ikke kører godt, ved vi faktisk ikke, hvorfor det er tilfældet.

Holger Horsten oplyste, at man ved børneforsorgsseminarierne og sociale højskoler finder et 4-sporet seminarium for den optimale størrelse. Bliver seminariet større, opstår der trivselsmæssige vanskeligheder. Rådet enedes om at sende referat af drøftelsen den 30. januar 1973 som svar til planlægningsudvalget, men først skulle referatet udsendes til godkendelse hos rådets medlemmer.

UNDERVISNINGSMINISTERIET
Direktoratet for folkeskolen
og seminarierne

Bilag 6

Marts 1973

Notat om beregning over lokalebehov ved børnehave- og fritidspædagogseminarier

Nettolokalebehovet er søgt opgjort i to oversigter (I og II).

I oversigt I er udgangspunktet for lokaleberegningen det totale timetal for de tre årgange, mens udgangspunktet i oversigt II er, at undervisningsåret tilrettelægges således, at der på in-

Oversigt I. Oversigt over nødvendige lokaler ved et 4 spors og et 6 spors børnehave- og fritidspædagogseminarium

Lokalernes art	Størrelse i m²	Antal lokaler ved et 4 spors seminarium	m² i alt	Antal lokaler ved et 6 spors seminarium	m² i alt
Rektorkontor	25	1	25	1	25
Ekspeditionskontor (sekr.)	12	1	12	1	12
Administrationskontor	25	1	25	1	25
Maskinrum, pedelkontor	20	1	20	1	20
Arkiv, lagerrum	15	2	30	2	30
Praktiklederkontoi	10	4	40	6	60
Kontor for de studerendes råd	15	1	15	1	15
Kontor for studievejledere	12	1	12	1	12
Lærerværelse	50	1	50	1	50
Lærerforberedelsesrum	12	2	24	3	36
Talepædagogrum	15	1	15	1	15
Naturfagslokale m. depot	100	1	100	1	100
Teorilokaler	60	5	300	8	480
Grupperum 1	30	6	180	10	300
Grupperum II	15	10	150	14	210
Sang- og musiklokale	70 og 40	3 (1 à 70 m² og 2 à 40 m²)	150	4 (1 à 70 m² og 3 à 40 m²)	190
Birum til sang og musik	10	3	30	4	40
Rytmik- og gymnastiklokale	90	2	180	3	270
Værkstedslokaler incl. nærdepot	120 og 200	5 (1 à 200 m² og 4 à 120 m²)	680	6 (1 à 200 m² og 5 à 120 m²)	800
Dramatikrum	100 og 50	2	150	2	150
Badeafdeling	100	1	100	1	100
Fællestimerum/kantine	325–500	1	325	1	500
Bibliotek	150	1	150	1	150
Pædagogisk værksted	30	1	30	1	30
Bogdepot	30	1	30	1	30
Fotorum, mørkekammer	30	1	30	1	30
ITV laboratorium	105	1	105	1	105
Depotrum	15	4	60	6	90
			3.018		3.875

Oversigt II. Oversigt over nødvendige lokaler ved et 4 spors og et 6 spors børnehave- og fritidspædagogseminarium

Lokalernes art	Størrelse i m²	Antal lokaler ved et 4 spors seminarium	m² i alt	Antal lokaler ved et 6 spors seminarium	i alt
Rektorkontor	25	1	25	1	25
Ekspeditionskontor (sekr.)	12	1	12	1	12
Administrationskontor	25	1	25	1	25
Maskinrum, pedelkontor	20	1	20	1	20
Arkiv, lagerrum	15	2	30	2	30
Praktiklederkontor	10	4	40	6	60
Kontor for de studerendes råd	15	1	15	1	15
Kontor for studievejledere	12	1	12	1	12
Lærerværelse	50	1	50	1	50
Lærerforberedelsesrum	12	2	24	3	36
Talepædagogrum	15	1	15	1	15
Naturfagslokale m. depot	100	1	100	1	100
Teorilokaler	60	4	240	6	360
Grupperum 1	30	6	180	10	300
Grupperum II	15	10	150	14	210
Sang- og musiklokale	70 og 40	3 (1 à 70 m² og 2 à 40 m²)	150	3 (1 à 70 m² og 2 à 40 m²)	150
Birum til sang og musik	10	3	30	4	40
Rytmik- og gymnastiklokale	90	1	90	2	180
Værkstedslokaler incl. nærdepot	120 og 200	4 (1 à 200 m² og 3 à 120 m²)	560	5 (1 à 200 m² og 4 à 120 m²)	680
Dramatikrum	100 og 50	2	150	2	150
Badeafdeling	100	1	100	1	100
Fællestimerum/kantine	325-500	1	325	1	500
Bibliotek	150	1	150	1	150
Pædagogisk værksted	30	1	30	1	30
Bogdepot	30	1	30	1	30
Fotorum, mørkekammer	30	1	30	1	30
ITV laboratorium	105	1	105	1	105
Depotrum	15	4	60	6	90
			2.748		3.505

tet tidspunkt er mere end to årgange i skemabundet undervisning. Dette kan f. eks. opnås ved, at 3. årgang starter på specialet umiddelbart efter sommerferien.

I begge oversigter er forudsat, at alle timer i musik, gymnastik, værksted og dramatik læses som deletimer, og det øgede lokalebehov i forbindelse med tilvalg og specialer er søgt tilgodeset dels ved at regne med et lokale ekstra til musik, et ekstra til gymnastik/dramatik og et til værkstedsfag, dels ved at regne med et stort antal grupperum (3 pr. klasse til speciale plus 1 pr. spor).

Der er regnet med en tidsmæssig ramme for udnyttelsen af lokalerne på 8 timer (8.00-16.00) 5 dage ugentlig og med en lokaleudnyttelse på 80 pct. svarende til 32 timer pr. uge pr. undervisningslokale.

Tallene må tages med visse forbehold begrundet med

1. uddannelsen er så ny, og behovet på længere sigt kan ændre sig en del,
2. timetallet for de musiske fag er i beregningen ansat lidt højere end tilladeligt, idet bekendtgørelsen om uddannelsen ikke åb-

ner mulighed for 100 pet. deletimer i disse fag,

3. forbruget af deletimer kan fordele sig anderledes end forudsat således, at teorifagene f. eks. vil bruge en del af dem,
4. specielle pædagogiske tanker kan give anledning til en anden beregningsform end den anvendte.

Uanset disse forbehold vil der dog næppe være grundlag for at sætte del: samlede nettoareal højere end i beregningerne.

Ifølge oversigt I bliver det samlede nettoareal for et 4-sporet seminarium 3.018 m^2 svarende til 10,5 m^2 pr. studerende, mens tallene for et 6-sporet seminarium er henholdsvis 3.875 m^2 og 9,0 m^2.

Tager man sit udgangspunkt i oversigt II, er nettoarealforbruget for et 4-sporet seminarium 2.748 m^2 svarende til 9,5 m^2 pr. studerende. For et 6-sporet seminarium er tallene 3.505 m^2 og 8,1 m^2.

De tilsvarende beregninger for et 3-sporet seminarium har vist, at forbruget for denne seminarietypes vedkommende ligger ca. *Vi* m^2 pr. studerende over forbruget for et 4-sporet seminariums vedkommende.

DIREKTORATET FOR EGNSUDVIKLING
Silkeborg
Undervisningsinspektør
Agnete Helmstedt
Direktoratet for folkeskolen og seminarierne
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Bilag 7

Den 24. november 1970

I skrivelse af 14. oktober d. å. har De anmodet direktoratet om at ville fremkomme med en udtalelse om placering af børnehave- eller fritidspædagogseminarier kan skønnes at have en egentlig egnsudviklende effekt udover den i direktoratets skrivelse af 6. februar 1969 til seminariernes planlægningsudvalg.

Under henvisning hertil skal man udtale følgende:

Det fremgår af den fremsendte liste over eksisterende seminarier, at kun de 6 af de i alt 22 er beliggende i de af handelsministeriet udpegede egnsudviklingsområder og at kun 2 heraf (Aalborg og Nykøbing F) er placeret i de særligt vanskeligt stillede egnsudviklingsområder, omfattende de tidligere Aalborg, Hjørring, Thisted, Tønder, Bornholm og Maribo amter samt Lemvig handelsdistrikt, Samsø, Ærø og Langeland.

Antallet af vuggestue- og børnehavepladser er i mange tilfælde af væsentlig betydning for udbuddet af især kvindelig arbejdskraft. Mange kommuner og private institutioner har igennem de seneste år oprettet nye dagplejeinstitutioner i egnsudviklingsområderne, men er i adskillige tilfælde stødt på vanskeligheder med at skaffe personale, og det har ifølge kommunernes udtalelser været betydeligt lettere at skaffe personale især i større kommuner uden for egnsudviklingsområderne. Samtidig er det direktoratets indtryk, at der generelt hersker mangel på kvalificeret personale til dagplejeinstitutionerne, hvilket forværrer situationen. Det store antal uddannelsessteder skulle indicere, at eleverne efter afsluttet uddannelse er tilbøjelige til at vælge en arbejdsplads i nærheden af uddannelsesstedet, specielt hvis de under uddannelsen har stiftet familie.

I det omfang tilstedeværelsen af et seminarium skulle gøre det lettere at ansætte personale til dagplejeinstitutioner, må man derfor antage, at tilstedeværelsen af et seminarium kan have en væsentlig betydning for en virksomheds rekruttering af medarbejdere, og dermed for den erhvervsmæssige udvikling i det område, hvor den pågældende uddannelsesinstitution er beliggende. Man skal i denne forbindelse tillige pege på, at den kvindelige erhvervsfrekvens i egnsudviklingsområderne med enkelte undtagelser er mindre end i andre egne af landet.

Rich. Larsen

/ Ib F. Jensen

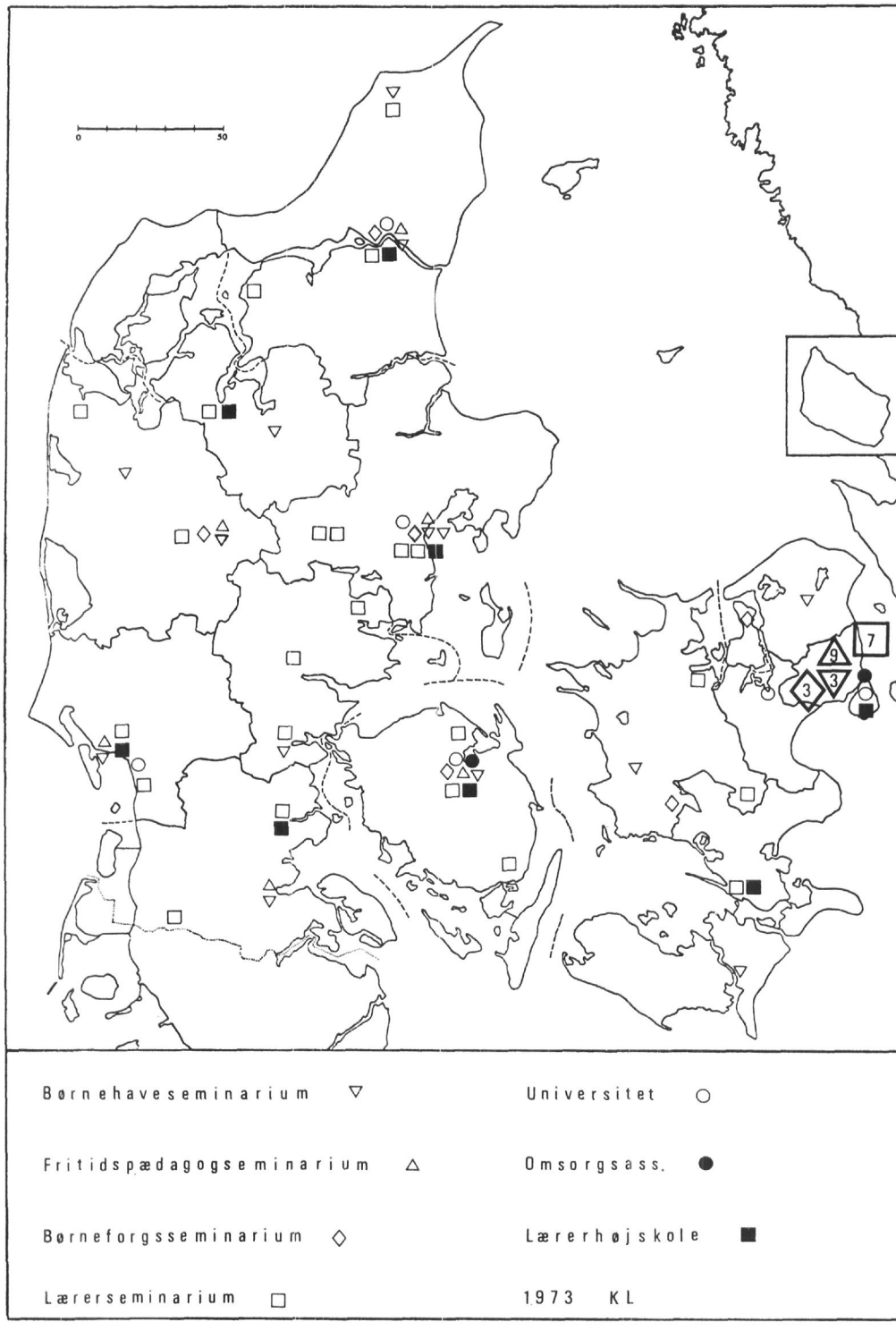
0
50
7
9
3
3
Børnehaveseminarium
Fritidspædagogseminarium
Børneforgsseminarium
Lærerseminarium
Universitet
Omsorgsass.
Lærerhøjskole
1973 KL

Oversigt over de på kortet angivne institutioner fordelt på amter

KØBENHAVNS AMT	
Børnehaveseminaier:	Albertslund Fröbel-Højskolen Frøbelseminariet Gladsaxe Holte København Nordisk Montessori Seminariet for Småbørnspædagoger Tårnby
Fritidspædagogseminarier:	Dansk Fritidshjemsseminarium Gladsaxe Seminariet for Fritidspædagoger
Børneforsorgsseminarier:	Bagsværd København Skovtofte
Omsorgsassistentseminarier:	København
Lærerseminarier:	Blågård Emdrupborg Frederiksberg Hellerup Jonstrup København Zahle
Universiteter:	København
Lærerhøjskoler:	Danmarks lærerhøjskole
ROSKILDE AMTSKOMMUNE	
Universiteter:	Roskilde
FREDERIKSBORG AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Hillerød
Børneforsorgsseminarier:	Jægerspris
VESTSJÆLLANDS AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Slagelse
Børneforsorgsseminarier:	Hindholm
Lærerseminarier:	Haslev Holbæk

STORSTRØMS AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Nykøbing Falster
Lærerseminarier:	Vordingborg
Lærerhøjskoler:	Vordingborg
FYNS AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Odense
Fritidspædagogseminarier:	Odense
Børneforsorgsseminarier:	Odense
Omsorgsassistentseminarier:	Odense
Lærerseminarier:	Odense Ollerup Skårup
Universiteter:	Odense
Lærerhøjskoler:	Odense
SØNDERJYLLANDS AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Åbenrå
Fritidspædagogseminarier:	Åbenrå
Lærerseminarier:	Haderslev Tønder
Lærerhøjskoler:	Haderslev
RIBE AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Esbjerg
Fritidspædagogseminarier:	Esbjerg
Lærerseminarier:	Esbjerg Ribe
Universiteter:	Esbjerg
Lærerhøjskoler:	Esbjerg
VEJLE AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Kolding
Lærerseminarier:	Gedved Jelling Kolding

RINGKØBING AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Holstebro Ikast
Fritidspædagogseminarier:	Ikast
Børneforsorgsseminarier:	Ikast
Lærerseminarier:	Herning Nr. Nissum
ÅRHUS AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Socialpædagogisk Børnehaveseminarium Jydsk Børnehaveseminarium
Fritidspædagogseminarier:	Jydsk Fritidshjemsseminarium
Lærerseminarier:	Marselisborg Silkeborg Th. Lang Århus
Universiteter:	Århus
Lærerhøjskoler:	Århus
VIBORG AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Viborg
Lærerseminarier:	Skive
Lærerhøj skoler:	Skive
NORDJYLLANDS AMTSKOMMUNE	
Børnehaveseminarier:	Hjørring Ålborg
Fritidspædagogseminarier:	Ålborg
Børneforsorgsseminarier:	Ålborg
Lærerseminarier:	Hjørring Ranum Ålborg
Universiteter:	Ålborg
Lærerhøjskoler:	Ålborg

Notat vedrørende børneforsorgspædagoguddannelse sammen med børnehave- og fritidspædagoguddannelse på Ikast-Seminariet for socialpædagoger

Ikast-Seminariet oprettedes i 1965 som fritidspædagogseminarium med 2 spor. Samtidig oprettedes under socialministeriet et 1 0-måneders kursus for børneforsorgspædagoger (A[1]-linien) med 1 spor, og fra 1967 omdannedes denne linie til børneforsorgens toårige uddannelse, stadig med 1 spor. I 1970 optog seminariet 3 spor til fritidspædagoguddannelsen og i 1972 1 spor til børnehaveuddannelsen.

Der er altså nu tale om et 5-sporet seminarium med følgende fordeling:

3 fritidspædagogspor (3-årig uddannelse),
1 børnehavepædagogspor (3-årig uddanelse) og
1 børneforsorgspædagogspor (2-årig uddannelse).

Der er fælles bestyrelse, fælles rektor og et udstrakt lærerfællesskab. Der er særskilte lærere (praktikledere/metodiklærere) for de forskellige linier.

Lærerråd, fællesudvalg og studerendes råd er fælles. Der er særskilt praktikudvalg for børnehave- og fritidspædagoglinierne (sammen).

Da uddannelserne administreres under to ministerier, er der visse særlige forhold, f. eks. lønnes rektor efter klasseantallet for tiden med 9/11 af undervisningsministeriet og 2/11 plus særligt tillæg af socialministeriet. Satserne for timelærere er forskellige, og der er forskellige regnskabssystemer, hvilket med hensyn til en række forhold giver dobbeltarbejde i administration. Rektor skal varetage kontakt til to ministerier, deltage i to rektorforsamlinger o. 1.

Der er fælles lokaler og bibliotek m. v.

Undervisningen foregår i hovedsagen adskilt, idet uddannelserne har forskellig varighed og delvis også indhold. Der holdes dog af og til fællestimer for samtlige linier, men tilvalg og frivillige kurser har ikke deltagere fra flere linier.

Det forventes, såfremt bevilling gives, og bekendtgørelsen for børneforsorgsuddannelsen ændres — at børneforsorgsuddannelsen fra september 1973 bliver 3-årig. Man kender endnu ikke studieplanerne, men regner med, at de i nogen grad vil svare til børnehave- og fritidspædagoguddannelsens.

Notat vedrørende børnehavepædagoglinien på Hjørring Seminarium

I 1971 oprettedes på Hjørring Seminarium en særlig linie for børnehavepædagoger. Der havde oprindelig fra Hjørring byråd været stillet forslag om et selvstændigt seminarium, men i de forhandlinger, som fandt sted, kom man til enighed om at placere børnehaveuddannelsen på lærerseminariet, som skulle afvikle sin HF-linie.

I 1971 optog man 2 klasser og i 1972 3 klasser. Tanken er, at der skal være 4 spor fremover.

Børnehavepædagoguddannelsen foregår i seminariets lokaler. Den daglige ledelse varetages indtil videre af en praktikleder, der har ⅓ reduktion i arbejdstid, d.v.s. at hun er praktikleder for 2 klasser.

Der er særskilt lærerråd, fællesudvalg og praktikudvalg. Fællesudvalget er tillige repræsenteret i læreruddannelsens fællesudvalg. Der er fællesskab for de to linier med hensyn til studerendes råd og fælles institutionsbestyrelse.

Rektor har det overordnede ansvar og har for sin øgede arbejdsbyrde timereduktion. Der er et udstrakt lærerfællesskab, men nogle fag, som er specifikke for børnehaveuddannelsen, varetages af særlige lærere (i undervisningsåret 1972/73 to praktikledere og en værkstedslærer (faste) samt timelærere).

I de halvandet år, linien har eksisteret, har man koncentreret sig om at stabilisere børnehavepædagoguddannelsen med dennes særlige mål og metoder, og der har kun i begrænset omfang været tale om samlæsning mellem de to uddannelsesretninger (fælles kurser i studieteknik, AV-midler o. 1.).

Man håber på, at der i stigende grad vil kunne etableres samarbejde; dette gælder især specialundervisningen på børnehavepædagoglinien, hvor man forventer et samarbejde med speciale A i læreruddannelsen.

På grund af sygdom og lederskift på børnehavepædagoglinien har der ikke været mulighed for mere intensivt samarbejde indtil nu, men både rektor og seminariets lærerstab er positivt indstillet herfor.

En forudsætning for egentlig fælles pædagogisk planlægning er ansættelse af en pædagogisk inspektør på børnehavepædagoglinien. Seminariet har rejst dette spørgsmål, og det er endnu uafklaret, hvorledes det kan løses.

Der er tillige økonomiske fordele ved en placering af en børnehavelinie på et lærerseminarium, idet man kan have fælles bibliotek, faglokaler, fritidsfaciliteter (kantine m. v.) og teknisk/økonomisk administration.

Antal spor ved børnehave- og fritidspædagogseminarierne i 1972 og antal spor efter udvalgets indstilling 1985

Bilag 11

	1972	1985
Albertslund Børnehaveseminarium	3	4
Dansk fritidshjemsseminarium	3	4
Frøbelseminariet	6	6
Gladsaxe-Seminariet for Børnehave- og Fritidspædagoger	12	8
Holte Børnehaveseminarium	3	4
Københavns Børnehaveseminarium	3	4
Montessori-Seminariet	3	4
Seminariet for Fritidspædagoger	4	4
Seminariet for Småbørnspædagoger	3	4
Tårnby Børnehaveseminarium	4	4
Storkøbenhavn	44	46
FröbelHøjskolen	3	6
Hillerød Børnehaveseminarium	3	4
Slagelse Børnehaveseminarium	3	3
Nykøbing F. Børnehaveseminarium	3	3
Øvrige Sjælland	12	16
Odense Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	4	6
Fyn	4	6
Hjørring Seminarium	3	4
Ålborg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	5	4
Jylland nord	8	8
Jydsk Børnehaveseminarium		
Jydsk Fritidspædagogseminarium		
Socialpædagogisk Børnehaveseminarium		
Viborg Børnehaveseminarium		
Jylland øst	15	16
Esbjerg Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	7	6
Holstebro Børnehaveseminarium	3	3
Ikast-Seminariet for Socialpædagoger	3	3
Jylland vest	13	12
Kolding Børnehaveseminarium	3	3
Åbenrå Børnehave- og Fritidspædagogseminarium	4	4
Jylland syd	7	7
Hele landet	103	111